

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Srbová

**Druhy podílů ve společnosti s ručením
omezeným**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 8. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 171.641 znaků včetně mezer.

Kateřina Srbová

V Praze dne 7. 8. 2022

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala prof. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., za odborné vedení mé diplomové práce, cenné rady a především vstřícný přístup a čas, který mi věnovala.

Děkuji také svým přátelům a rodině za jejich podporu, které se mi dostávalo po celou dobu mého studia, a taktéž kolegům, kteří mi byli v těchto časech oporou a inspirací.

Obsah

Úvod.....	1
1. Podíl ve společnosti s ručením omezeným.....	4
1.1 Vymezení pojmu podíl ve společnosti s ručením omezeným.....	4
1.2 Obsah podílu ve společnosti s ručením omezeným.....	6
1.2.1 Kvalitativní stránka podílu.....	7
1.2.2 Kvantitativní stránka podílu.....	9
2. Limity tvorby druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným.....	11
2.1 Kogentní normy.....	14
2.2 Dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob.....	17
2.1.1 Dobré mravy.....	18
2.1.2 Veřejný pořádek.....	20
2.1.3 Právo týkající se postavení osob.....	22
3. Druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným.....	24
3.1 Základní podíl.....	25
3.1.2 Práva spojená se základním podílem.....	27
3.2.2 Povinnosti spojené se základním podílem.....	29
3.2 Zvláštní druhy podílů.....	31
3.2.1 Modifikace práv spojených s podílem.....	31
3.2.1.1 Nezadatelná práva společníků.....	33
3.2.1.2 Hlasovací právo.....	36
3.2.1.3 Právo na podíl na zisku.....	41
3.2.1.4 Právo na podíl na likvidačním zůstatku.....	48
3.2.1.5 Právo na vypořádací podíl.....	51
3.2.2 Modifikace povinností spojených s podílem.....	54
3.2.2.1 Povinnost loajality.....	55
3.2.2.2 Příplatková povinnost.....	59
3.2.2.3 Zákaz konkurence.....	60
3.2.3 Zápis druhů podílů v obchodním rejstříku.....	61
Závěr.....	64
Seznam použitých pojmů a zkratek.....	69
Seznam použitých zdrojů.....	70
Název diplomové práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce.....	78
Název diplomové práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce.....	79

Úvod

Společnost s ručením omezeným je v České republice nejčastěji využívanou formou obchodní společnosti.¹ Je tomu tak nepochybně z důvodu, že společnost s ručením omezeným stojí na pomezí kapitálové a osobní společnosti a lze v ní tak spatřovat prvky obou druhů těchto společností, což představuje jisté praktické výhody, jako zejména omezené ručení společníků za dluhy společnosti do výše nesplněné vkladové povinnosti, nebo nízkou počáteční investici, resp. minimální výši vkladu, či jednodušší organizační vnitřní strukturu. Ve společnosti s ručením omezeným také často dochází k užšímu propojení správy společnosti a určitým společníkem tím, že společník ve společnosti zároveň zaujímá funkci jednatele.

Ačkoliv se zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „**zákon o obchodních korporacích**“ nebo „**ZOK**“) snaží v mnohých otázkách týkajících se existence a fungování obchodních korporací nastavit hranice právní úpravy co nejpřesněji, není výskyt kogentních norem v obchodním právu (i vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o soukromoprávní úpravu) oproti normám dispozitivním tak značný, a u většiny práv a povinností je tak ponechána možnost vlastní modifikace. Jednou z otázek, kterou zákon o obchodních korporacích podrobněji neupravuje, je i problematika druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným. Přestože zákonná úprava výslovně umožňuje vytvoření různých druhů podílů společenskou smlouvou², nspecifikuje již blíže jednotlivé druhy a ponechává tak konkrétní úpravu práv a povinností na společnících. S absencí podrobnější právní úpravy tedy vyvstává otázka, jaké jsou vlastně limity při vytváření konkrétních druhů podílů a která práva a povinnosti lze s jednotlivými druhy podílů spojovat či zda lze dokonce některé zcela vyloučit.

Tato práce je rozdělena do několika kapitol a podkapitol. První kapitola je věnována podílu ve společnosti s ručením omezeným a jeho obsahu v obecné rovině. Vymezení tohoto pojmu je dle mého názoru důležité pro kontext celé práce, zejména v souvislosti s historicky proběhlými změnami v právní úpravě po rekonstrukci občanského a obchodního práva. Cílem této kapitoly však není poskytnout podrobný výklad o podílu jako takovém (proto zde nebude věnován prostor otázkám jako je např. dispozice s podílem), nýbrž pouze základní informace, jako je vymezení definice podílu jakožto právního pojmu a jeho obsahu z hlediska kvalitativní

¹ K 31.12.2020 dle Statistické ročenky České republiky 2021 vydané Českým statistickým úřadem existovalo v ČR 491 811 společností s ručením omezeným. Oproti tomu akciových společností bylo jen 26 733, komanditních společností 669 a veřejných obchodních společností 5 913.

² Srov. § 135 odst. 1 ZOK.

a kvantitativní stránky, či jeho uchopení jako předmětu právních vztahů. Vybraná konkrétní práva a povinnosti jsou pak blíže rozebírány v rámci třetí kapitoly věnované jednotlivým druhům podílů.

Druhá kapitola se zabývá limity, které je potřeba dodržet při vytváření zvláštních druhů podílů, a to ve světle ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „**občanský zákoník**“ či „**OZ**“). Především je poukázáno na autonomii vůle jako vůdčí zásadu soukromého práva, díky které je právě umožněno společníkům, aby se z vlastní vůle odchýlili od zákonné úpravy a vytvořili si tak na základě vzájemného konsenzu i takové podíly, se kterými zákon explicitně nepočítá. Limity vymezené ve zmiňovaném ustanovení, které autonomii vůle omezují a kterým je v této kapitole věnována pozornost, jsou kogentní normy, dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti. Cílem této kapitoly je pokusit se vymezit zmiňované pojmy ve světle judikatury a právní teorie, neboť se jedná o pojmy neurčité, a tedy pro žádný z nich neexistuje jednoznačná definice, a zároveň se zamyslet nad tím, jak by požadovaná ochrana k zachování zmiňovaných hodnot mohla ovlivnit tvorbu zvláštních druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným, resp. jaké hranice je třeba respektovat a jaké mohou být právní následky jejich překročení.

Třetí, stěžejní kapitola je pak věnována samotným druhům podílů, které lze ve společnosti s ručením omezeným potenciálně vytvořit. Hlavním cílem této kapitoly je především zodpovědět otázku, jaká práva a povinnosti společníků, které tvoří (nebo by mohly tvořit) obsah podílu je možné modifikovat či dokonce zcela odebrat a jaké konkrétní druhy podílů lze těmito modifikacemi vytvářet. Lze soudit, že různé modifikace práv a povinností spojených s podílem v praxi může založit nezachytitelné množství zvláštních druhů podílů. Z tohoto důvodu bude pozornost zaměřena primárně na vybraná práva a povinnosti, které s podílem výslovně spojuje přímo zákon o obchodních korporacích, případně jejich existenci předpokládá.

Mimo zvláštních druhů podílů, resp. práv a povinností, jejichž modifikace může zvláštní druh podílu ve společnosti s ručením omezeným založit, bude předně zmíněn také základní podíl a jeho obsah. Zkoumanou otázkou pak bude zejména to, jak je základní podíl definován, jaká práva a povinnosti jsou jeho součástí a zda je obsah základního podílu ve všech společnostech s ručením omezeným stejný, či se mohou jednotlivá práva a povinnosti tvořící jeho obsah lišit.

V rámci třetí kapitoly bude věnován prostor také tématu zápisu druhů podílů do obchodního rejstříku, konkrétně bude třeba zodpovědět otázku, zda je nutné jednotlivé druhy podílů do obchodního rejstříku zapisovat a zda má případně takový zápis nějaká specifika.

Z hlediska metodologie bude v této práci užita především metoda komparativní, analýza, dedukce a indukce a také gramatický či teleologický výklad.

1. Podíl ve společnosti s ručením omezeným

1.1 Vymezení pojmu podíl ve společnosti s ručením omezeným

S příchodem zákona o obchodních korporacích došlo v souvislosti s podílem ve společnosti s ručením omezeným ke změně pojmosloví, a to konkrétně k upuštění od užívání pojmu *obchodní podíl*, se kterým pracoval dřívější zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen jako „**obchodní zákoník**“ nebo „**ObchZ**“) a který byl definován jako „*účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti*“.³ Zákon o obchodních korporacích u společnosti s ručením omezeným původní spojení *obchodní podíl* opouští a nově zavádí pouze jednoslovný pojem *podíl*, který se nicméně co do obsahu definice nikterak výrazně neliší od původní definice obchodního podílu a který je nyní společný všem obchodním korporacím. Podle důvodové zprávy k zákonu o obchodních korporacích⁴ bylo cílem této změny zejména zpřehlednit a sjednotit právní úpravu, nikoliv zavádět definiční novoty. Podíl je nyní definován v § 31 ZOK, a to jako „*účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí*“. Jediný patrný rozdíl v obou uvedených definicích tak můžeme spatřovat pouze v záměně právních pojmů (*obchodní společnost* (ObchZ) a *obchodní korporace* (ZOK)). Zatímco obchodní zákoník hovoří o účasti na (*obchodní*) společnosti, čímž může být myšlena jakákoliv z forem společností uvedených v § 56 ObchZ⁵, zákon o obchodních korporacích zmiňuje účast v obchodní korporaci, kterými jsou podle § 1 odst. 1 ZOK obchodní společnosti⁶ a družstva. Z § 56 odst. 1 ObchZ lze *a contrario* dovodit, že obchodní zákoník na rozdíl od zákona o obchodních korporacích neoperoval s obecným pojmem podíl u družstva, neboť jej neřadil mezi obchodní společnosti. Pro družstvo užíval samostatného pojmu *členský podíl*.⁷

Kromě *obchodního podílu* však bylo v obchodním zákoníku možno nalézt i samostatný výraz *podíl*. Ačkoliv jeho definice⁸ byla totožná s již zmíněnou definicí *obchodního podílu*, rozdíl mezi těmito dvěma pojmy lze dle komentářové literatury spatřovat v obsahu. Zatímco

³ Srov. § 114 odst. 1 ObchZ.

⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz (dále jen jako „**Důvodová zpráva k ZOK**“). Dostupné z: www.beck-online.cz.

⁵ V § 56 odst. 1 věty druhé ObchZ jsou definovány následující formy společností: „*Společnostmi jsou veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.*“

⁶ Ustanovení § 1 odst. 2 ZOK definuje tyto formy obchodních společností: „*Společnostmi jsou veřejná obchodní společnost a komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciová společnost a evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.*“

⁷ ČECH, Petr a ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. 1. vydání. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016, s. 232.

⁸ Srov. § 61 odst. 1 věta první ObchZ.

ustanovení § 61 ObchZ týkající se podílu představovalo obecnou úpravu podílu v obchodních společnostech, charakterizovalo právní postavení společníků ve společnosti a podíl byl v tomto případě chápán jako jiná majetková hodnota ve smyslu § 118 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen jako „**starý občanský zákoník**“ nebo „**ObčZ**“) (a tedy pouze jako majetkové právo), úprava *obchodního podílu* dle § 114 ObchZ představovala speciální úpravu k tomuto ustanovení a vyjadřovala existenci právního vztahu mezi společníkem a společností a současně i obsah tohoto vztahu, tj. (veškerá, nikoliv jen majetková) práva a povinnosti společníka.⁹

Výraznou změnou však prošlo pojetí podílu jakožto předmětu právních vztahů. Zatímco ve světle starého občanského zákoníku byl podíl chápán nikoliv jako věc, ale jako jiná majetková hodnota¹⁰, a docházelo tak často k diskuzím, zda se na podíl použijí analogicky ustanovení o věcech movitých či nikoliv, z pohledu aktuální právní úpravy v občanském zákoníku je již podíl za věc v právním smyslu považován, a to konkrétně věc nehmotnou¹¹ a movitou¹², což potvrzuje nejen právní teorie¹³, ale také judikatura Nejvyššího soudu ČR.¹⁴ Výjimkou může být situace, kdy je podíl v kapitálové společnosti představován cenným papírem¹⁵, který je dle § 514 OZ listinou.¹⁶ Zákon o obchodních korporacích v případě společnosti s ručením omezeným připouští možnost vydání kmenového listu na základě společenské smlouvy, do kterého je podíl inkorporován (§ 137 odst. 1 ZOK). Jelikož se jedná o cenný papír na řad¹⁷, nejednalo by se o věc nehmotnou, nýbrž hmotnou.

V souvislosti s vymezením podílu se však v právní teorii můžeme setkat i s opačnými názory. Např. A. Thöndel a M. Zuklínová uvádějí, že podíl sice je předmětem práv a povinností a má majetkovou hodnotu, ale není věcí v právním smyslu, a to z důvodu, že „*podíl je ve své podstatě pouze vyjádřením míry, v níž se podílník (společník) podílí na právech a povinnostech*

⁹ BALABÁN, Pavel, ČÁP, Zdeněk, FALDYNA, František a kol. *Obchodní zákoník: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer [cit. 2022-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁰ ŠVESTKA, Jiří. K § 118 ObčZ [Předmět občanskoprávních vztahů]. In ŠVES TKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, s. 642, marg. č. 17.

¹¹ Srov. § 496 odst. 2 OZ.

¹² Srov. § 498 odst. 2 OZ (*a contrario* k odst. 1).

¹³ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 306.

¹⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016.

¹⁵ Tuto možnost připouští § 32 odst. 2 ZOK.

¹⁶ Obchodní zákoník dříve připouštěl inkorporaci podílu do cenného papíru pouze u akciové společnosti (srov. § 61 odst. 1 věta třetí ObchZ).

¹⁷ Srov. § 137 odst. 3 ZOK.

vyplývající z účasti na celku (s.r.o.)“.¹⁸ Osobně se nicméně přikláním ke koncepci podílu K. Eichlerové¹⁹ a P. Koukala²⁰, kdy podíl věci je, a to z důvodu samé podstaty definice věci jako takové, tedy že „věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí“.²¹ Obě tato kritéria jsou dle mého názoru v případě podílu splněna, ať už nepochybně v tom, že se nejedná o osobu, tak v tom, že podíl slouží potřebě lidí tím, že zprostředkovává možnost účasti konkrétního společníka ve společnosti.

Nová koncepce občanského zákoníku a kategorizace podílu jako věci je jistě významnou změnou, neboť v právní praxi značně usnadňuje dispozici s podílem tím, že stanovuje jasná pravidla pro nakládání s věcmi (a tedy i pro podíl jako věc nehmotnou) a nevyvstává proto toliko nutnost dotvářet tato pravidla výkladem českých soudů, jak tomu vzhledem k právnímu pojetí podílu bylo před rekonstrukcí. Klíčovým ustanovením se pro novou úpravu stal § 979 hlavy druhé OZ, který pro věcná práva stanoví, že: „Ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného.“ Lze si tedy představit, že vzhledem k charakteristice podílu jej můžeme např. zastavit a aplikovat tak ustanovení občanského zákoníku o zástavním právu. Naopak v praxi se jistě nepoužijí ustanovení o derelikci či okupaci, když zákon o obchodních korporacích přesně vymezuje předpoklady, za kterých může společník do společnosti vstoupit či z ní vystoupit, a jak tak může učinit.²²

1.2 Obsah podílu ve společnosti s ručením omezeným

Jak již bylo mimo jiné výše zmíněno, podstatou obsahu podílu jsou práva a povinnosti společníků ve společnosti, které tvoří tzv. kvalitativní stránku podílu. Prostřednictvím vlastnictví podílu se formuje vztah mezi konkrétní společností a konkrétními společníky, kteří se pomocí výkonu svých společnických práv podílejí na jejím fungování a samotné existenci.

¹⁸ THÖNDEL, Alexandr a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. In DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: obecná část*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 378-379.

¹⁹ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 306.

²⁰ KOUKAL, Pavel. K § 496 OZ [Věci hmotné a nehmotné]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022 (dále jen jako „**Komentář k OZ C. H. Beck**“), s. 1530, marg. č. 16.

²¹ Srov. § 489 OZ.

²² ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 235.

Bez účasti společníků na společnosti by tato společnost nemohla fakticky fungovat, neboť by zde nebyl nikdo, kdo by reálně vytvářel její vůli a činil za ni potřebná rozhodnutí.²³

Z definice podílu však vyplývá i to, že kromě práv a povinností, která jsou s vlastnictvím podílu spojena, vyjadřuje podíl svou velikostí také míru účasti jednotlivých společníků ve společnosti, jež následně určuje rozsah těchto jejich práv a povinností. V tomto případě pak hovoříme o tzv. kvantitativní stránce podílu.

1.2.1 Kvalitativní stránka podílu

Kvalitativní stránka podílu představuje samotný obsah právního vztahu mezi společností a společníkem, tedy soubor určitých práv a povinností plynoucích z vlastnictví podílu. Tyto lze z pohledu právní teorie tradičně klasifikovat jako majetkové a nemajetkové²⁴, ačkoliv někteří autoři uvádějí různé způsoby dělení práv a povinností.²⁵ Konkrétní práva a povinnosti jsou pak vymezeny v zákoně o obchodních korporacích v ustanoveních upravujících jednotlivé obchodní korporace, ačkoliv v případě společnosti s ručením omezeným tak zákon v porovnání např. s akciovou společností²⁶ činí poněkud skromně. Zároveň je třeba brát na vědomí, že konkrétní práva a povinnosti mohou být modifikovány společenskou smlouvou, a proto se v praxi jejich obsah může od zákonné úpravy odchýlit. Vždy je tak třeba znát přesné znění společenské smlouvy dané společností, zda společníkům neukládá například některé povinnosti, se kterými zákon automaticky nepočítá.²⁷

Za důležité považují zmínit i to, že práva a povinnosti spojená s podílem nelze vnímat samostatně, nýbrž jako celek. To ve světle judikatury Nejvyššího soudu ČR znamená, že: „*Jednotlivá práva a povinnosti nelze z podílu samostatně vyčlenit a činit je samostatným předmětem právních vztahů.*“²⁸ Nejvyšší soud ČR v citovaném rozhodnutí jako výjimku uvádí příklad práva na vyplacení podílu na zisku poté, kdy o jeho vyplacení rozhodla valná hromada společnosti. Samostatná převoditelnost tohoto práva však slovy P. Čecha a P. Šuka umožňuje pouze to, „*aby vlastník podílu toto právo z podílu vyčlenil a učinil předmětem samostatné*

²³ KAJNAR, Tomáš. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným: (praktická příručka)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 23.

²⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 318.

²⁵ Např. K. Eliáš dělí práva na *základní a doplňková* a povinnosti na *základní a vedlejší*, J. Pokorná člení práva na *právo obdržet od společníků určité plnění a práva rozhodovat o záležitostech společnosti*, povinnosti pak na *povinnost poskytnout společnosti určité plnění a ostatní povinnosti*. In KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 29.

²⁶ Srov. § 256 odst. 1 ZOK.

²⁷ Takovou povinností může být např. příplatková povinnost podle § 162 a násl. ZOK.

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2012, sp. zn. 29 Cdo 3581/2010.

dispozice (tj. podíl si ponechal a právo na vyplacení podílu na zisku postoupil)“.²⁹ Opačný postup oba autoři vylučují, tedy podíl nelze převést tak, aby převodci zůstalo jednotlivé dílčí právo, což znamená, že strany nemohou z převodu vybraná práva vyloučit a podíl tak na nabyvatele přejde vždy se všemi právy a povinnostmi, jež jsou v okamžiku převodu jeho obsahem.³⁰

Pro účely této práce užití dělení práv a povinností společníků na majetkové a nemajetkové. Mezi nemajetková práva patří nepochybně právo podílet se na řízení společnosti (§ 167 ZOK). To se realizuje zejména prostřednictvím práva účastnit se valné hromady společnosti, na které společníci uplatňují jednotlivá dílčí práva, jako je právo hlasovací, právo vznášet k zařazeným bodům návrhy a protináměry či právo vznést protest. Každý společník má také právo dovolávat se neplatnosti usnesení valné hromady u soudu (§ 191 ZOK).

Nelze opomenout ani právo na informace (§ 155 ZOK), které společníkům umožňuje kontrolu činnosti společnosti, resp. jejích jednatelů. Vzhledem k tomu, že společnost s ručením omezeným nezřizuje obligatorně dozorčí radu, slouží společníkům toto právo jako primární nástroj kontroly, neboť ti fakticky vykonávají její působnost.

Společníci mají též právo podat společnickou žalobu (§ 57 a násl. ZOK) a hájit tak zájmy společnosti v případě, kdy je tato společnost sama nečinná.

Jako příklad majetkových práv společníků lze uvést právo na podíl na zisku (§ 34 a 162 ZOK), právo na vypořádací podíl (§ 36 ZOK), právo na podíl na likvidačním zůstatku (§ 37 ZOK) či právo domáhat se náhrady újmy vzniklé v důsledku způsobené újmy obchodní společnosti vlivnou osobou (§ 71 odst. 2 ZOK).

Do povinností majetkové povahy můžeme zahrnout především vkladovou povinnost, která v případě společnosti s ručením omezeným činí minimálně 1 Kč (§ 15 a 142 ZOK), dále povinnost ručení (§ 132 ZOK)³¹ nebo povinnost příplatkovou (§ 162 ZOK), která však nevzniká *ex lege*, nýbrž ji musí stanovit společenská smlouva.

Mezi nemajetkové povinnosti pak spadá zejména povinnost loajality (§ 212 odst. 1 OZ), která společníkům ukládá, aby se vůči společnosti chovali čestně a zachovávali její vnitřní řád. Tuto

²⁹ ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 236.

³⁰ Ibid.

³¹ Společníci ručí pouze do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.

(korporační) loajalitu však nelze zaměňovat s loajalitou členů volených orgánů. Pokud je konkrétní společník zároveň jednatelem společnosti, je povinen zachovávat oba druhy loajality.³²

1.2.2 Kvantitativní stránka podílu

Jak píše T. Kajnar, kvantitativní stránku podílu můžeme zkoumat ze dvou hledisek.³³ V první řadě je to velikost podílu, která představuje míru účasti společníka ve společnosti, jež je v případě společnosti s ručením omezeným vázána dispozitivně na poměr vkladu společníka vůči základnímu kapitálu.³⁴ Přesná velikost podílu jednotlivých společníků pak může být vyjádřena procentem či zlomkem.³⁵ Druhým aspektem je následně vyjádření hodnoty podílu, která určuje jeho cenu jako předmětu právních vztahů.

Velikost podílu je rozhodující pro rozsah práv a povinností společníka a určuje také postavení vůči ostatním společníkům. Jinými slovy je to míra, kterou se společník na společnosti účastní.³⁶ Ačkoliv zákon o obchodních korporacích stanoví v § 133³⁷ způsob výpočtu velikosti podílu podle poměru vkladu jednotlivých společníků do základního kapitálu společnosti, činí tak pouze dispozitivně a společníci si mohou ve společenské smlouvě stanovit odlišný způsob výpočtu, a to bez ohledu na výši svých vkladů. Tato možnost však není neomezená a je nutné, aby pro takovou odchylnou úpravu existoval spravedlivý důvod (tím může být např. skutečnost, že někteří společníci se na fungování společnosti podílí více, než jiní).³⁸ Limitem, který musí společníci v případě, že se rozhodnou odchýlit od zákonné úpravy respektovat, je i ustanovení § 1 odst. 2 OZ, jež zakazuje ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo práva týkající se postavení osob.³⁹

Jak již bylo uvedeno výše, hodnota podílu jej oceňuje jako předmět právních vztahů. Tato veličina však není konstantní a mění se v závislosti na aktuální ekonomické situaci dané společnosti. Lze tak říci, že hodnota podílu odráží stav hospodaření společnosti ke konkrétnímu

³² LASÁK, Jan. K § 212 OZ [Vztahy korporace a člena]. In Komentář k OZ C. H. Beck, s. 837, marg. č. 1.

³³ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 24.

³⁴ Důvodová zpráva k § 31-34 ZOK; § 133 ZOK.

³⁵ POKORNÁ, Jarmila. K § 133 ZOK. In LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021 (dále jen jako „**Komentář k ZOK Wolters Kluwer**“). Dostupné z: www.aspi.cz.

³⁶ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 25.

³⁷ Ustanovení § 133 ZOK zní: „Podíl společníka ve společnosti s ručením omezeným se určuje podle poměru jeho vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu, ledaže společenská smlouva určí jinak.“

³⁸ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 25.

³⁹ Ibid., s. 26.

okamžiku.⁴⁰ „Obecně ji lze vyjádřit jako majetek, který by společník obdržel z celkového majetku společnosti po odečtení veškerých závazků společnosti.“⁴¹ Je potřeba zdůraznit, že pro určení hodnoty podílu není rozhodující výše vkladů jednotlivých společníků. To znamená, že např. v případě převodu podílu či jeho ocenění nebude jeho cena vždy rovna nominální hodnotě, neboť je potřeba brát v úvahu zhodnocení podílu, případně jeho znehodnocení (v závislosti na ekonomické situaci společnosti) a toto promítnout do konečné ceny. K tomuto názoru se přiklání i Nejvyšší soud ČR, když ve svém rozhodnutí vyjádřil nesouhlasné stanovisko se soudy nižších stupňů, které právě nesprávně porovnávaly výši vkladu s jeho cenou. Dovedil tak, že tento přístup nelze akceptovat, neboť výše základního kapitálu sama o sobě nevypovídá o tom, jaká je hodnota obchodních podílů jednotlivých společníků ve společnosti.⁴²

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ KŮSOVÁ, Zdeňka a Alena POKORNÁ MALACHOVÁ. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným* [online]. Publikováno 14.11.2020 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: www.fulsoft.cz.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004.

2. Limity tvorby druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným

S příchodem zákona o obchodních korporacích se u společnosti s ručením omezeným nově naskytla společníkům možnost, aby si ve společenské smlouvě sjednali různé druhy podílů a modifikovali tím tak svá práva a povinnosti s podíly spojené. Mohou si tak vytvořit i takové druhy podílů, se kterými zákon přímo nepočítá, resp. které výslovně nepojmenovává. Nelze však říci, že by se jednalo o něco, co předchozí právní úprava vůbec neznala. Ačkoliv obchodní zákoník explicitně neuváděl možnost existence různých druhů podílů, umožňoval, aby si společníci u svých podílů určili různý rozsah práv a povinností.⁴³ „*Obchodní zákoník tak např. připouští, aby společenská smlouva spojila s podíly různou výši podílu na zisku nebo na likvidačním zůstatku či odlišnou výši vypořádacího podílu.*“⁴⁴

Východiskem pro novou úpravu v zákoně o obchodních korporacích se stala ustanovení § 135 odst. 1⁴⁵ a § 136⁴⁶ ZOK, přičemž je ponecháno na vůli společníků, zda se pro vytvoření zvláštních druhů podílů rozhodnou či nikoliv. Pokud by si však tuto variantu zvolili, je nutné, aby znali zákonné hranice, v nichž se v souvislosti s vlastní úpravou práv a povinností mohou pohybovat, neboť ačkoliv je jim v tomto ohledu poskytnuta jistá volnost, nelze předpokládat, že neexistují mantinely, které by je nikterak neomezovaly. Zákonodárce však blíže neuvádí, a to ani demonstrativně, s jakými druhy podílů mohou společníci počítat, a zároveň nestanovuje ani limity, které je potřeba dodržet při jejich vytváření. Jakkoliv je totiž zásada autonomie vůle, díky které je v tomto případě umožněno modifikovat společenskou smlouvu a tím vytvářet různé druhy podílů, vůdčí zásadou soukromého práva, není neomezená a má své hranice, neboť existují určité hodnoty a zájmy, které je nutno vždy chránit a zachovat⁴⁷, a tak ani míra smluvní volnosti společníků při určování obsahu jednotlivých druhů podílů není bezmezná.⁴⁸

Základ autonomie vůle, jakožto vůdčího principu smluvní volnosti v soukromém právu, je třeba hledat v našem ústavním pořádku. Konkrétně vyplývá z ústavněprávního principu lidské svobody, a to primárně z čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod⁴⁹, nebo také

⁴³ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 106.

⁴⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 307.

⁴⁵ Ustanovení § 135 odst. 1 ZOK zní: „*Společenská smlouva může připustit vznik různých druhů podílů. Podíly, se kterými jsou spojena stejná práva a povinnosti, tvoří jeden druh. Podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, je podíl základní.*“

⁴⁶ Ustanovení § 136 ZOK zní: „*Různé druhy podílů a jejich obsah se určí ve společenské smlouvě.*“

⁴⁷ LAVICKÝ, Petr. K § 1 OZ [Soukromé a veřejné právo; dispozitivnost; zakázaná ujednání]. In Komentář k OZ C. H. Beck, s. 9, marg. č. 31.

⁴⁸ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 106.

⁴⁹ Čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod zní: „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“

z čl. 2 odst. 4 Ústavy⁵⁰, který je obsahově podobný.⁵¹ Tento princip je poté promítnut i do soukromého práva, resp. občanského zákoníku, který ve větě první v části před středníkem § 1 odst. 2 OZ stanoví, že: „*Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona.*“

Ač ustanovení § 1 odst. 2 OZ reflektuje zásadu autonomie vůle, deklaruje zároveň, že tato rozhodně není neomezená, a to jak ve zmiňované první části věty před středníkem, která autonomii vůle vylučuje v případech zakazujících kogentních právních norem⁵², tak ve druhé části věty za středníkem, která stanoví, že: „*Zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.*“ Toto ostatně potvrzuje i Ústavní soud v jednom ze svých nálezů⁵³, když dovodil, že subjektům občanskoprávních vztahů je se zřetelem k autonomii vůle umožněno, aby si uspořádaly občanskoprávní vztahy a jejich obsah smlouvou odchylně od občanského zákoníku, avšak „*tento závěr platí jen potud, pokud tuto volnost zákon výslovně nezakazuje či pokud z povahy použitého zákonného ustanovení nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.*“⁵⁴

Ústavní soud zároveň dovodil, že veřejná moc musí autonomii vůle, resp. autonomní projevy jednotlivce spočívající v konkrétním jednání respektovat, ovšem za předpokladu, že takové jednání není právě zákonem výslovně zakázáno⁵⁵. Státní moc pak lze vůči jednotlivci a jeho autonomní sféře uplatňovat pouze v případech, kdy toto jednání porušuje formulovaný zákaz stanovený zákonem. „*Takový zákaz však musí reflektovat toliko požadavek spočívající v zabránění jednotlivci v zásazích do práv třetích osob a v prosazení veřejného zájmu, je-li legitimní a proporcionální takovému omezení autonomního jednání jednotlivce.*“⁵⁶

Není tedy pochyb o tom, že pojetí autonomie vůle není absolutní a má svá určitá omezení, a to především tam, „*kde převažují požadavky uplatňované v nezbytném zájmu společnosti jako celku.*“⁵⁷ Orgány veřejné moci by tak měly do autonomní sféry osob soukromého práva

⁵⁰ Čl. 2 odst. 4 Ústavy zní: „*Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2004, sp. zn. I. ÚS 546/03.

⁵² Pozornost je třeba věnovat též tomu, že strany si mohou ujednat odchylně pouze práva a povinnosti, nikoliv jiné instituty soukromého práva (jako např. neplatnost právního jednání). Takové ujednání se zároveň musí týkat pouze práv a povinností mezi těmito stranami a nesmí tak zasahovat do práv a povinností třetích osob.

⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 13.10.2004, sp. zn. III. ÚS 104/04.

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ In op. cit. sub 51.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ DVOŘÁK, Jan a ŠVESTKA, Jiří. In DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol., op. cit. sub 18, s. 36.

zasahovat jen výjimečně, a to v případech, kde nad individuálním soukromým zájmem převažuje zájem veřejný.⁵⁸

F. Melzer hodnotí, že na základě výše uvedeného by se mohlo zdát, že § 1 odst. 2 OZ, resp. jeho druhá část věty za středníkem, vymezuje taxativně korektivy, od kterých není možné se odchýlit, tedy že se *a contrario* lze odchýlit od jakéhokoliv ustanovení, které neporušuje dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob.⁵⁹ Uvedený výklad by tak nepřipouštěl existenci nepřímého výslovného zákazu, neboť ve zmiňovaném ustanovení jsou uvedeny pouze zákazy přímé. Takový závěr je však třeba odmítnout, jelikož občanský zákoník uvádí v mnoha dalších ustanoveních, že se od nich odchýlit nelze.⁶⁰ Je tak zřejmé, že výčet v § 1 odst. 2 OZ není možné vnímat jako uzavřený, ale spíše jako zobecněný.⁶¹ Taktéž důvodová zpráva k OZ počítá mimo přímý výslovný zákaz i s nepřímým zákazem jako zákazem výslovným, když připouští, že „*zákonný zákaz je formulován buď výslovně slovy ‚zakazuje se‘, nebo výslovným stanovením důsledku odklonu od kogentního ustanovení poukazem na neplatnost ujednání nebo stanovením, že se k závadnému ujednání nepřihlíží.*“⁶² K tomu, že výslovný zákaz v tomto smyslu může být přímý i nepřímý, se přiklonil též Nejvyšší soud ČR, který v jednom ze svých rozhodnutí dospěl k následujícímu závěru: „*V případě přímého zákazu zákon výslovně určuje, že se určité jednání zakazuje. O nepřímý výslovný zákaz jde zpravidla tehdy, zakazuje-li zákon odchýlné ujednání stran tím, že je prohlašuje za neplatné, případně za zdánlivé, či určuje, že se k němu nepřihlíží.*“⁶³

Závěrem lze tedy konstatovat, že výčet zákazů uvedených v § 1 odst. 1 OZ nelze vnímat jako uzavřený, ale pouze jako příkladný s ohledem na význam hodnot, které mají chránit a na kterých je třeba bezvýhradně trvat. Těmi jsou ve světle tohoto ustanovení dobré mravy, veřejný pořádek a práva týkající se postavení osob včetně práva na ochranu osobnosti. V následujících podkapitolách budou tyto jednotlivě podrobněji rozebrány.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 7, s. 253-260.

⁶⁰ Např. § 529 odst. 2 OZ: „*Zakazuje se určit lhůtu k odevzdání cenného papíru emitentovi kratší než dva měsíce a delší než šest měsíců ode dne zveřejnění rozhodnutí.*“

⁶¹ MELZER, op. cit. sub 59; Konkrétními důvody kogentnosti může být např. obecný zájem, bezpečnost právního styku, ochrana hospodářsky slabší strany atd.

⁶² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz (dále jen jako „**Důvodová zpráva k OZ**“).

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016.

2.1 Kogentní normy

Jak již bylo naznačeno výše, soukromé právo, a tedy i právo obchodní, je primárně ovládáno ústavněprávní zásadou legální licence a soukromoprávní zásadou autonomie vůle. Důsledkem uplatnění těchto dvou zásad je převaha dispozitivních norem v občanském zákoníku i v zákonu o obchodních korporacích. Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích žádné speciální ustanovení o pravidlech kogentnosti a dispozitivnosti neobsahuje, je třeba subsidiárně aplikovat generální klauzuli § 1 odst. 2 OZ i na právní normy obsažené v zákoně o obchodních korporacích.⁶⁴ Z pohledu P. Čecha by však bylo vhodné, aby i zákon o obchodních korporacích řešil otázku kogentnosti, resp. dispozitivnosti a obsahoval vlastní interpretační pravidla, neboť stavět pouze na zmiňovaném ustanovení v občanském zákoníku nemůže být dlouhodobě udržitelné.⁶⁵ Je tedy otázkou, zda zákonodárce v budoucnu přistoupí k autonomní úpravě v zákoně o obchodních korporacích, nebo zda bude i nadále nutné aplikovat ustanovení občanského zákoníku.

Ani občanský zákoník nicméně konkrétní definici kogentních či dispozitivních právních norem neuvádí, a proto nemusí být vždy na první pohled jasné, jakou vlastnost daná právní norma má. Pro tyto účely je potřeba sáhnout po odborné literatuře, kde se můžeme setkat s různými teoretickými východisky autorů. Pro potřeby této práce si však nemyslím, že je nutné tyto podrobněji rozebírat.

Obecně lze konstatovat, že *„dispozitivní normy jsou ty, které umožňují smluvním stranám odchýlit se od právní úpravy stanovené těmito normami a autonomně si smluvit vlastní úpravu práv a povinností.“*⁶⁶ Stát tak dává přednost vůli smluvních stran, čímž se dispozitivní normy zásadně liší od norem kogentních, od kterých se smluvní strany odchýlit nesmějí, neboť v opačném případě by se jednalo o neplatné ujednání.⁶⁷ *„Kogentnost právní úpravy tak nepochybně znamená omezení principu autonomie vůle a musí pro ni existovat nějaký racionální důvod, který by toto omezení justifikoval.“*⁶⁸

⁶⁴ PELIKÁN, Robert a PELIKÁNOVÁ, Irena. K § 1 OZ [Obsah a povaha ustanovení občanského zákoníku]. In ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1-654)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020 (dále jen jako „**Komentář k OZ Wolters Kluwer**“). Dostupné z: www.aspi.cz.

⁶⁵ KRATOCHVÍLOVÁ, Kateřina. Změny v právu obchodních korporací pohledem Petra Čecha a Petra Šuka. *Právní rádce* [online]. Publikováno 9.9.2016 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://pravnicadce.ekonom.cz/c1-65426810-zmeny-v-pravu-obchodnich-korporaci-pohledem-petra-cecha-a-petra-suka>.

⁶⁶ BERAN, Karel. In DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol., op. cit. sub 18, s. 134.

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ MELZER, op. cit sub 59.

Možno tedy uzavřít, že kogentní normy nepřipouští vlastní odchylnou úpravu a aplikují se vždy bezpodmínečně, tj. bez ohledu na to, zda si osoby soukromého práva ujednaly svá práva a povinnosti odlišně, zatímco normy dispozitivní mají subsidiární charakter a uplatní se pouze v případech, kdy se smluvní strany rozhodly obsah svých práv a povinností ponechat v souladu se zákonnou úpravou bez jakékoliv vlastní iniciativy.⁶⁹

Otázkou však zůstává, jak v praxi odlišit kogentní právní normy od těch dispozitivních. Je potřeba zdůraznit, že z tohoto hlediska rozlišení právních norem je zásadně irelevantní dikce konkrétního ustanovení, resp. jazykové vyjádření normy (pokud však norma výslovně odchylné ujednání přímo nezakazuje).⁷⁰ V právní teorii se nicméně můžeme setkat i s opačnými názory některých autorů, kteří se přiklánějí k pojetí kogentních norem jako norem čistě zakazujících či příkazujících (tzn. tyto normy obsahují výslovný příkaz nebo zákaz jako např. „musí“, „nesmí“, „nemůže“, „nelze“).⁷¹ K tomuto názoru se dříve přiklonil i Nejvyšší soud ČR, který za kogentní považoval jen taková ustanovení, která odchylnou úpravu explicitně zakazovala nebo z jejichž povahy vyplývalo, že se od nich odchýlit nelze.⁷² Podle F. Melzera je však nutné takový přístup odmítnout, neboť i normy dispozitivní mohou mít podobu příkazu, zákazu či dovolení a tedy mohou být formulovány imperativně, což je zcela nezávislé na tom, zda se taková norma použije bezprostředně, nebo jen podpůrně.⁷³ Imperativní dikce normy tak nemůže automaticky znamenat zákaz odchylného ujednání už jen z toho důvodu, že právní norma je pravidlem chování a proto vždy ukládá povinnost nebo přiznává právo. Tento názor sdílí i K. Beran, který píše, že *„je zcela lhostejné, zda je v dispozici dispozitivní právní normy použita modalita normativnosti spočívající v příkazu, zákazu nebo dovolení.“*⁷⁴ Dodává, že dispozitivnost nebo kogentnost právní normy nevyplývá z dispozice ani sankce, ale vždy jen z hypotézy dané normy, resp. že není rozhodné to, jaká slova jsou v dispozici použita, *„nýbrž to, zda jsou tato slova uvozena hypotézou, která umožňuje nebo znemožňuje, aby se aplikovala dispozice.“*⁷⁵ Pokud by dispozice právní normy obsahovala dovolení, jednalo by se o tzv. *dovolující normu*

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Ibid.; F. Melzer odkazuje např. na názor V. Knappa, podle něhož *„bývá kogentní povaha zákonného ustanovení často patrna již z jeho znění, obsahuje-li např. jednoznačný příkaz.“*

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003.

⁷³ MELZER, op. cit. sub 59; Příkladem takové normy může být § 2042 OZ: *„Je-li k zajištění převedeno vlastnické právo a byla-li věc věřiteli předána, je věřitel oprávněn mít ji u sebe po celou dobu trvání zajišťovacího převodu práva a je povinen vykonávat prostou správu věci. Má-li věc ve své moci ten, kdo věřiteli převodem práva jistotu zřídil, vykonává on prostou správu věci.“*, kde je sice stanovena povinnost věřitele vykonávat prostou správu věci, nicméně nic nebrání tomu, aby si strany ujednaly, že věřitel bude mít povinnost plné správy.

⁷⁴ BERAN, Karel. Kdy je norma kogentní a kdy dispozitivní?. *Právní rozhledy*, 2009, č. 19, s. 685-692.

⁷⁵ Ibid.

kogentní, nikoliv normu dispozitivní, a proto je pro určení dispozitivnosti právní normy třeba hledat vždy výlučně v její hypotéze.⁷⁶ Je-li pak dovolení k autonomní úpravě v hypotéze právní normy výslovně vyjádřeno, jedná se nepochybně o právní normu dispozitivní.⁷⁷

Na základě výše uvedeného lze říci, že za základní kritérium (tzv. *formální* kritérium) kogentnosti je považováno stanovení výslovného zákazu odchýlného ujednání zákonem, jak vyplývá z první části věty před středníkem § 1 odst. 2 OZ. Výslovný zákaz pak, jak již bylo zmíněno v úvodu druhé kapitoly, může být formulován dvojím způsobem, a to buď přímo, kdy zákon výslovně uvádí, že se strany od příslušného ustanovení nemohou odchýlit (slovy „zakazuje se“, „nelze“ apod.), či nepřímo. „*Nepřímo, a přesto výslovně zákon určitá ujednání zakazuje tím, že je prohlašuje za neplatná, zdánlivá, či určuje, že se k nim nepřihlíží.*“⁷⁸ Takovým ustanovením může být např. § 580 odst. 1 OZ, který stanoví, že: „*Neplatné je právní jednání, které se přiči dobrým mravům, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.*“ Pravidlo, podle kterého jsou určitá jednání zakázána však nelze považovat jako jediné určující pro to, zda je konkrétní právní norma kogentní či dispozitivní, neboť se jedná pouze o „*kritérium posuzování obsahu právního jednání, a nikoliv povahy právních norem.*“⁷⁹ U ostatních právních norem, které výslovný zákaz nestanovují, bude nutné zjistit, zda jsou kogentní, či nikoliv, pomocí interpretace. Rozhodujícím přitom bude teleologický výklad a tedy úmysl zákonodárce, resp. účel, který právní norma sleduje.⁸⁰

Pro úplnost lze dodat, že i v případě kogentních norem je však za jistých okolností možné v určitém směru připustit, aby si smluvní strany dohodly odlišná ujednání. Jedná se o tzv. *relativně kogentní právní normy* (ty, které žádné modifikace nepřipouští pak lze označit jako *absolutně kogentní*), které mají obvykle za cíl chránit slabší smluvní stranu (např. spotřebitele, zaměstnance či nájemce) a připouštějí modifikaci pouze ve prospěch této slabší strany.⁸¹ Autonomní normotvorba je tak možná, pokud „*není narušen standard nastavený právním*

⁷⁶ BERAN, Karel. In DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol., op. cit. sub 18, s. 136.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. *Ad Notam* [online]. Publikováno 30.9.2019 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_748-kogentnost-a-dispozitivita-korporatniho-prava-hledani-hranic.

⁷⁹ LAVICKÝ, op. cit. sub 47.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ IVIČIČOVÁ, Jitka. Aplikační problémy ve smluvním právu – část III. *Právní prostor* [online]. Publikováno 18.12.2017. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/aplikacni-problemy-ve-smluvnim-pravu-cast-iii>.

*pravidlem jako standard zákonodárcem závazně chtěný.*⁸² Zůstane-li tedy tento minimální standard zachován, nic nebrání tomu, aby byl dohodnut pro slabší stranu příznivější režim.⁸³

2.2 Dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob

Dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob včetně práva na ochranu osobnosti jsou jedny z nejdůležitějších korektivů omezujících autonomii vůle. Jak uvádí ustanovení § 1 odst. 2 OZ v části za středníkem, nemohou si strany ujednat nic, co by tyto hodnoty porušovalo. Ze spojení s první částí věty před středníkem by se mohlo zdát, že má jít dokonce o další kritéria rozlišování kogentních a dispozitivních norem. *„Takový závěr však nemůže obstát, neboť vyjmenované zákazy nemají nic společného s povahou norem, ale jediné s obsahem právního jednání.*“⁸⁴ K. Eliáš k tomuto shodně uvádí, že funkce zákazu chránícího dobré mravy nebo veřejný pořádek umožňuje kvalifikovat pouze protiprávnost, ale nelze na základě něj rozlišovat dispozitivnost či kogentnost právních norem.⁸⁵ Taktéž R. Pelikán říká, že věta za středníkem v § 1 odst. 2 OZ ve skutečnosti o kogentnosti ani dispozitivnosti právních norem nic nestanoví, neboť o dobrých mravech, veřejném pořádku a právu týkajícího se postavení osob nehovoří v souvislosti se zákonným ustanovením, ale s ujednáním osob.⁸⁶ *„Nejde tedy o to, zda se určité zákonné ustanovení týká dobrých mravů apod., ale zda dohoda, kterou se strany od zákonného ustanovení odchylují, tyto hodnoty neporušuje.*“⁸⁷ To však neznamená, že by právní normy, které mají za účel chránit výše uvedené hodnoty, nemohly být v žádném případě kogentní.

Dobré mravy a veřejný pořádek jsou ve světle občanského zákoníku považovány za tak významné hodnoty, že s jejich porušením zákon v určitých případech spojuje absolutní neplatnost právního jednání, tj. takovou neplatnost, která je stanovena na ochranu celé společnosti, a nikoliv na ochranu konkrétní osoby, jako je tomu v případě neplatnosti relativní. Činí tak v § 588 OZ, který stanoví, že *„Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přičí dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku*

⁸² ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie* [online]. 2015, č. 9, s. 14 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_09_2015_web.pdf.

⁸³ LAVICKÝ, op. cit. sub 47.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ ELIÁŠ, op. cit. sub 82, s. 16.

⁸⁶ PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 9, s. 246-250.

⁸⁷ Ibid.

nemožnému.“ Z dikce citovaného ustanovení tedy vyplývá, že aby se jednalo o absolutní neplatnost právního jednání, musí být toto jednání ve **zjevném** rozporu s dobrými mravy či veřejným pořádkem (resp. kumulativně musí dojít k jednání, které porušuje zákon a zároveň zjevně narušuje veřejný pořádek), tedy jde o případ, kdy jsou dobré mravy či veřejný pořádek narušeny tak zásadním způsobem, že každá osoba průměrného rozumu dokáže rozpor takového právního jednání bez pochybností snadno rozpoznat.⁸⁸

2.1.1 Dobré mravy

Vymezit přesně pojem dobrých mravů lze jen těžko. Ačkoliv dobré mravy prostupují napříč celým právním řádem bez ohledu na jednotlivá odvětví, neexistuje v současné právní úpravě definice, která by tento pojem jednoznačně vymezovala, navíc vzhledem k mnohotvárnosti, vývoji a probíhajícím změnám (časovým i místním) není jednoduché (a zřejmě ani možné) stanovit jednotnou a stálou definici. Dle K. Eliáše jsou dokonce dobré mravy (a veřejný pořádek) nedefinované a nedefinovatelné.⁸⁹

Vymezení dobrých mravů se v českých právních předpisech ve většině případů provádí negativní dikcí pomocí obrátů „proti dobrým mravům“ či „v rozporu s dobrými mravy“ než popisem dobrých mravů jako pozitivního jednání.⁹⁰ Dokonce i zákon o obchodních korporacích zmiňuje rozpor s dobrými mravy v souvislosti s neplatností usnesení nejvyšších orgánů obchodních korporací, a to konkrétně v § 191 odst. 2, § 428 odst. 2, § 663 odst. 5 a § 702 odst. 3. Odpověď na otázku, co si pod dobrými mravy představit, bude nicméně potřeba hledat v právní teorii a judikatuře, neboť český právní řád na bližší definici tohoto pojmu poněkud rezignuje.

Nahlédneme-li do rozhodovací praxe českých soudů, můžeme nalézt například definici Ústavního soudu, který dobré mravy vymezil jako „*souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu.*“⁹¹ Nejvyšší soud ČR pak dobré mravy ve své publikované judikatuře vykládá jako „*souhrn společenských, kulturních a mravních norem, jež*

⁸⁸ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. K § 588 OZ [Absolutní neplatnost]. In Komentář k OZ Wolters Kluwer.

⁸⁹ ELIÁŠ, op. cit. sub 82, s. 17.

⁹⁰ BUBELOVÁ, Kamila. Dobré mravy v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Právní fórum* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2010, č. 1 [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: www.aspi.cz.

⁹¹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26.2.1998, sp. zn. II. ÚS 249/97.

*v historickém vývoji osvědčují jistou neměnnost, vystihují podstatné historické tendence, jsou sdíleny rozhodující částí společnosti a mají povahu norem základních.*⁹²

Z výše uvedeného lze soudit, že dobré mravy jsou určitým souborem společností vytvořených a uznávaných pravidel slušnosti, která určují, jaké jednání je v dané společnosti považované za dobré, a jaké naopak ne.⁹³ Jejich smyslem není určovat, co je a co není morální a vynucovat tak na společnosti chování morálně dovolené, nýbrž mají sloužit jako brzda pro jednání, které morální zcela zjevně není a které očividným způsobem překračuje morální standardy.⁹⁴ Dobré mravy je tedy nutno vnímat jako jisté etické minimum, které by mělo být ve společnosti dodržováno a které vede jedince ke vzájemnému respektování se. Zároveň je možné je označit za nástroj ekvity, jenž umožňuje soudům zmírňovat tvrdost zákona a rozhodovat v souladu se spravedlností a slušností tam, kde by aplikace právních norem mohla vést k zjevně nespravedlivému řešení.⁹⁵ Lze též soudit, že dobré mravy představují promítnutí ústavního požadavku nalezení spravedlivého řešení a dalších ústavně chráněných hodnot a principů do soukromého práva.⁹⁶ Nejvyšší soud ČR taktéž vyslovil názor, že *„dobré mravy jsou měřítkem hodnocení konkrétních situací, odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti, které mají převážně funkci interpretační.*⁹⁷

Při hodnocení, zda je určité jednání v souladu s dobrými mravy, je nezbytné vycházet z individuálních okolností každého jednotlivého případu. Soudy by tak měly zjišťovat, zda se příslušné smluvní ujednání přičí dobrým mravům v daném čase a místě. Podle názoru Ústavního soudu⁹⁸ je takový přístup určující pro nalézání práva a spravedlivého řešení.

Dobré mravy též plní funkci krajního korektivu platnosti právního jednání, jak již bylo zmíněno v kapitole 2.2. Právním následkem v případě právního jednání, které je v rozporu s dobrými mravy, je relativní neplatnost podle § 580 OZ. V případě, že se právní jednání zjevně přičí

⁹² Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23.6.2009, sp. zn. 33 Cdo 1371/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2010, sp. zn. 25 Cdo 200/2008 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5.10.2000, sp. zn. 30 Cdo 1842/2000.

⁹³ JANEBA, Jiří. Dobré mravy. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 20.5.2002 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dobre-mravy-16941.html>.

⁹⁴ SIVÁK, Jakub. Smlouvy uzavřené v rozporu s dobrými mravy. *Právní prostor* [online]. Publikováno 20.1.2016. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/smlouvy-uzavrene-v-rozporu-s-dobrymi-mravy>.

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 31.8.2010, sp. zn. II. ÚS 635/09.

⁹⁶ LAVICKÝ, op. cit. sub 47, s. 21, marg. č. 91.

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11.2003, sp. zn. 30 Cdo 664/2002.

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 8.11.2016, sp. zn. III. ÚS 2700/15.

dobrym mravum, je pravnim nasledkem absolutni neplatnost podle § 588 OZ, „a to v pripadech, kdy pravni jednani nemuze obstat pro rozpor s hodnotami, které dobré mravy chrání, popřípadě pro zjevně nepřiměřené či nespravedlivé následky, které takové právní jednání zakládá.“⁹⁹

V souvislosti s vytvářením různých druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným tak budou hrát dobré mravy roli ve chvíli, kdy by práva a povinnosti jednotlivých společníků byly ve společenské smlouvě rozloženy v hrubém nepoměru, což by vedlo ke zjevné nespravedlnosti mezi společníky.

2.1.2 Veřejný pořádek

Veřejný pořádek je (stejně jako dobré mravy) neurčitým právním pojmem. Ačkoliv se pojem veřejného pořádku objevuje nejen v českých právních předpisech, ale také např. v komunitárním právu, nenašli bychom přesnou zákonnou definici, a proto je jeho bližší vymezení opět přenecháno judikatuře a právní teorii. Není pochyb o tom, že i interpretace tohoto pojmu bude závislá na době a místě, ve které je činěna, a taktéž na politické a společenské situaci a dalších aspektech.¹⁰⁰ Zároveň se obsah a význam veřejného pořádku bude lišit v souvislosti s tím, zda jej interpretujeme jako pojem veřejného práva či práva soukromého. I. Pelikánová a R. Pelikán přímo dovozují, že termín veřejného pořádku, který je použit v občanském zákoníku, nelze směšovat s obsahem veřejného pořádku, který se vyskytuje např. v mezinárodním právu soukromém, natož pak s pořádkem ve věcech veřejných.¹⁰¹

Vzhledem k absenci jednotné definice veřejného pořádku se lze v odborné literatuře setkat s mnoha pokusy různých autorů o jeho vymezení. Tak například podle F. Melzera lze rozlišovat veřejný pořádek v užším a širším smyslu¹⁰². V širším smyslu veřejný pořádek chápe jako „souhrn pravidel, jejichž dodržování je podle panujících společenských a etických názorů nezbytným a bezvýhradným předpokladem řádného lidského soužití v určité společnosti.“¹⁰³ „O porušení veřejného pořádku v širším smyslu pak můžeme hovořit tehdy, jestliže dojde

⁹⁹ HANDLAR, Jiří. K § 588 OZ [Absolutní neplatnost]. In komentář k OZ C. H. Beck, s. 1897, marg. č. 22.

¹⁰⁰ ELIÁŠ, op. cit. sub 82.

¹⁰¹ PELIKÁN, PELIKÁNOVÁ, op. cit. sub 64.

¹⁰² MELZER, op. cit. sub 59.

¹⁰³ Ibid.; Toto pojetí nerozlišuje původ těchto pravidel.

*k narušení veřejného zájmu v takové intenzitě, že to ohrožuje společenské soužití tak zásadním způsobem, že je třeba, aby veřejná moc zasáhla bez ohledu na iniciativu jednotlivců.*¹⁰⁴

Užší pojetí následně shodně vychází z toho, že veřejný pořádek představuje souhrn pravidel, na kterých je nutno ve společnosti bezvýhradně trvat, nicméně oproti širšímu pojetí je rozlišován původ těchto pravidel.¹⁰⁵ V užším pojetí pak veřejný pořádek představují jen ta pravidla, která mají základ v právním řádu jako takovém. Tím se liší od dobrých mravů, které představují spíše soubor etických hodnot panujících v příslušné společnosti. O porušení veřejného pořádku v užším smyslu se následně bude jednat v případě, že dojde k porušení zájmu, který je přímo chráněn právním řádem.¹⁰⁶

Poněkud stručnější definici uvádí D. Hendrych a M. Pokorný, kteří vymezují veřejný pořádek v obecné rovině jako „*souhrn pravidel nebo zásad chování na veřejnosti*“.¹⁰⁷ V důvodově zprávě k občanskému zákoníku lze najít definici, podle které veřejný pořádek představuje „*pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti*“.¹⁰⁸ O trochu podrobnější vymezení se pak pokouší J. Salač, který veřejný pořádek definuje jako „*souhrn psaných i nepsaných pravidel, na jejich dodržování je podle panujícího přesvědčení v daném prostředí nutné bezvýhradně trvat, neboť jen za splnění tohoto předpokladu lze zajistit funkční stabilitu státu a společnosti*“.¹⁰⁹

K. Eliáš předesílá, že na rozdíl od dobrých mravů veřejný pořádek zahrnuje kromě morálních pravidel také pravidla normativní (tj. „*ta pravidla, která jsou obsažena v právním řádu a na nichž spočívají základy sociálního řádu určité společnosti*“¹¹⁰). Lze jej tedy chápat jako normativní systém heterogenní povahy, kdy normy v něm obsažené nespojuje povaha jejich závaznosti a původu, nýbrž jejich účel, tedy optimální fungování společnosti a zachování stěžejních základů právního řádu v demokratické společnosti.¹¹¹ Veřejný pořádek reprezentuje pravidla či hodnoty obsažené v právním řádu, jež jsou takového významu, že jejich porušení

¹⁰⁴ MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek I (§ 1-117)*. Praha: Leges, 2013, s. 59.

¹⁰⁵ MELZER, op. cit. sub 59.

¹⁰⁶ MELZER, TĚGL, op. cit. sub 104.

¹⁰⁷ HENDRYCH, Dušan a POKORNÝ, Milan. Veřejný pořádek. In HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

¹⁰⁸ Důvodová zpráva k § 1 OZ.

¹⁰⁹ SALAČ, Josef. In DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jirí, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol., op. cit. sub 18, s. 125.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16.5.2007, č. j. 2 As 78/2006-64.

¹¹¹ MELZER, TĚGL, op. cit. sub 104; SALAČ, op. cit. sub 109.

(které přesahuje individuální sféru dotčeného jednotlivce) nelze akceptovat, a proto i právní jednání, které je s nimi v rozporu, musí být neplatné.

Z výše uvedených definic dovozují, že primárním účelem ochrany veřejného pořádku je ochrana společnosti, resp. zachování určitého společenského standardu, který zajišťuje funkční společenské soužití, a to prostřednictvím pravidel jak stanovených právním řádem, tak pravidel nepsaných, avšak společensky uznávaných. Tímto se také dle mého veřejný pořádek liší od dobrých mravů, v jejichž případě je kladen důraz na vzájemný vztah osob soukromého práva, nikoliv celé společnosti jako takové.

2.1.3 Právo týkající se postavení osob

Posledním korektivem omezujícím autonomii vůle, který § 1 odst. 2 OZ zmiňuje, je právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti, resp. zákaz ujednat si cokoliv, co by tyto hodnoty porušovalo. Z této formulace je zřejmý záměr zákonodárce, aby nedocházelo k zužování zákazu pouze na problematiku osobního statusu, ale aby byla stejná ochrana přiznána i ochraně osobnosti.¹¹²

K. Eliáš ve svém článku uvádí, že v případě právnických osob můžeme o statusovém právu hovořit zejména v souvislosti s úpravou právní osobnosti právnických osob a jejich jednotlivých právních forem (včetně změn a úprav těchto forem), úpravou vzniku a zániku právnických osob, jakož i úpravou jejich neplatnosti či úpravou názvu, sídla, účelu a předmětu činnosti právnické osoby nebo způsobu jednání za právnickou osobu.¹¹³ Autor naopak nepovažuje za součást statusového práva vnitřní poměry právnických osob, ačkoliv nevylučuje kogentnost některých ustanovení upravujících tuto oblast; ta však budou kogentní z jiných důvodů, než je statusová povaha. V této souvislosti pak např. P. Šuk nepopírá, že by vnitřní poměry právnické osoby nemohly spadat pod právo týkající se postavení osob, nicméně rozhodující bude, co vše mezi vnitřní poměry budeme řadit.¹¹⁴ K názoru, že by se ustanovení související s vnitřní strukturou orgánů právnických osob včetně jejich působnosti, pravidel jednání apod. měla řadit mezi normy upravující postavení osob se přiklání také F. Melzer.¹¹⁵

¹¹² ELIÁŠ, op. cit. sub 82.

¹¹³ Ibid; Autor též považuje za součást sféry statusového práva ustanovení určující, kdo je osoba vlivná, ovlivněná, ovládající, ovládaná či řídící.

¹¹⁴ ŠUK 2019, op. cit. sub 78; Např. úprava a vznik členství v korporaci mezi práva týkající se postavení osob spadat nebude.

¹¹⁵ MELZER, op. cit. sub 59.

R. Pelikán a I. Pelikánová docházejí k závěru, že vnitřní poměry právnické osoby působí kromě společníků také vůči členům, kteří do právnické osoby přistoupí až po jejím vzniku, a tedy nemají možnost tyto vnitřní vztahy jakkoliv ovlivnit. To znamená, že vnitřní vztahy působí vůči těmto novým přistoupivším členům, a proto by v rámci jejich ochrany měly takové právní normy být převážně kogentní povahy.¹¹⁶

Stejně jako u dobrých mravů a veřejného pořádku neplatí, že veškerá ustanovení upravující statusová a osobnostní práva jsou automaticky kogentní. Strany si zde mohou sjednat vlastní úpravu, pokud to občanský zákoník v konkrétním případě explicitně nezakazuje. Hranice toho, kdy je zásah do těchto práv nepřipustný a nelze jej připustit ani se souhlasem dotyčného, lze spatřovat v případě, kdy by došlo k zásahu „*do osobnostních statků, které jsou mimo autonomní dispozici jednotlivce, nebo s ohledem na intenzitu zásahu, a to jak z časového, tak věcného hlediska.*“¹¹⁷

Vzhledem k výše uvedenému lze uzavřít, že k porušení práv týkajících se postavení osob by v případě tvorby zvláštních druhů podílů došlo, pokud by ve společnosti existoval takový druh podílu, který by nebyl svým obsahem v souladu se zákonem stanovenými požadavky statusového právo vymezující samotnou podstatu dané společnosti.¹¹⁸ Zachování základní charakteristiky právnické osoby, potažmo obchodní korporace, je nezbytným předpokladem ochrany právního styku. Domnívám se, že takové odchýlné ujednání, které by bylo v rozporu se smyslem a účelem dané právní normy, by bylo nutné považovat za neplatné pro jeho rozpor se zákonem podle § 580 odst. 1 OZ.

¹¹⁶ PELIKÁN, PELIKÁNOVÁ, op. cit. sub 64.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ PELIKÁN, op. cit. sub 86.

3. Druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným

Zákon o obchodních korporacích v § 135 odst. 1 stanoví, že: „*Společenská smlouva může připustit vznik různých druhů podílů. Podíly, se kterými jsou spojena stejná práva a povinnosti, tvoří jeden druh. Podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, je podíl základní.*“ Z této dikce a také z § 136 ZOK lze vyvodit, že pokud společenská smlouva konkrétní společnosti s ručením omezeným neupravuje žádné zvláštní druhy podílů, resp. podíly, se kterými by byla spojena zvláštní práva a povinnosti, existují v takové společnosti pouze podíly základní.

Společenská smlouva může navíc připustit pluralitu podílů. Jeden společník tak může vlastnit ve společnosti podílů více, a to i různých druhů (může např. vlastnit podíl základní a zároveň podíl zvláštní).¹¹⁹ Za účinnosti starého obchodního zákoníku tomu tak však nebylo, neboť podle § 114 odst. 2 ObchZ mohl každý společník vlastnit pouze jeden podíl. V nové úpravě lze nepochybně spatřovat výhodu zejména v tom, že v případě plurality podílů mohou společníci s jednotlivými podíly disponovat odděleně.¹²⁰ To může být praktické např. u zástavního práva, kdy společník vlastní více podílů zastaví pouze některý z nich a zbylé podíly mu zůstanou nezatíženy, nebo při snížení účasti společníka ve společnosti, kdy nemusí nutně dojít k rozdělení podílu a následnému převodu jeho části, nýbrž může být přímo převáděn konkrétní podíl, o jehož rozsah se účast společníka snižuje.

V této souvislosti vyvstává otázka, zda k sobě mohou podíly různých druhů, resp. rozdílného obsahu, přirůstat. Podle M. Šebestové by v takovém případě došlo k vytvoření zcela nového druhu podílu, jelikož by se kumulovala zvláštní práva a povinnosti z jednotlivých splývajících podílů. Takový převod či přechod podílů by bylo následně nutné posuzovat jako absolutně neplatné právní jednání, neboť jediný způsob, kterým mohou být zvláštní druhy podílů vytvářeny je, že tak stanoví společenská smlouva.¹²¹ Pokud by byl tedy vytvořen nový druh podílu v důsledku splynutí více podílů různého druhu, stalo by se tak v rozporu se zákonem.

¹¹⁹ Srov. § 135 odst. 2 ZOK.

¹²⁰ NEŠETŘILOVÁ, Markéta a Václav VLK. Druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 12.1.2015 [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/druhy-podilu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-96279.html>.

¹²¹ ŠEBESTOVÁ, Markéta. Některé sporné otázky týkající se druhů podílů v s. r. o. a jejich zápisu do obchodního rejstříku. *Notářská komora ČR: Ad Notam* [online]. Publikováno 22.2.2016 [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: https://www.nkr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_295-nektere-sporne-otazky-tykajici-se-druhu-podilu-v-s-r-o-a-jejich-zapisu-do-obchodniho-rejstriku

K výše uvedenému názoru se hlásí také K. Eichlerová a uzavírá, že ne všechny podíly v jedné společnosti s ručením omezeným musí mít jednotný režim, tedy že část podílů může být podřízena principu plurality a část principu jednotnosti.¹²² Dodává, že princip jednotnosti podílu lze považovat za osobní prvek společnosti (jak mj. můžeme dovodit i z § 32 odst. 1 ZOK, který říká, že každý společník může mít pouze jeden podíl v téže obchodní korporaci, což ale neplatí pro účast v kapitálové společnosti a podíl komanditisty), zatímco princip plurality za prvek kapitálového charakteru.¹²³

3.1 Základní podíl

Ustanovení § 135 odst. 1 ZOK definuje základní podíl negativně, tj. jako takový podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva ani povinnosti. Otázkou tedy je, co je třeba rozumět těmito zvláštními právy a povinnostmi. K. Eichlerová uvádí, že „*zvláštním právem nebo zvláštní povinností je jen takové právo nebo povinnost, u nichž zákon výslovně nepředpokládá, že mohou být s podílem spojeny.*“¹²⁴ Sama se pak přiklání k tomu, že na základní podíl je třeba nahlížet jako na kmenovou akcii, tedy jako na podíl, který má ve všech společnostech s ručením omezeným stejný obsah, kdy tímto obsahem budou práva a povinnosti, které plynou výslovně ze zákona a nejsou žádným způsobem modifikovány společenskou smlouvou.¹²⁵

V souvislosti s definicí a vymezením obsahu základního podílu však autoři na tuto problematiku nazírají rozdílně. S. Černá například definuje základní podíl jako „*podíl, se kterým jsou spojena jen základní, standardní práva a povinnosti, které plynou z účasti ve společnosti a které zákon přiznává každému společníkovi kapitálové společnosti.*“¹²⁶ Dá se říci, že k obdobnému názoru se přiklání i J. Pokorná, podle které základní podíl tvoří „*ta práva a povinnosti, do nichž společníci nemohou vlastními projevy vůle zasahovat, ale nemohou se jich ani vlastním projevem vůle vzdát nebo omezit rozsah jejich účinků pro sebe sama.*“¹²⁷

J. Dědič a J. Lasák oproti tomu své úvahy rozvádějí a uvádí, že mnoho autorů se přiklání k tzv. *principu odchylky*, podle kterého podíl, do nějž jsou inkorporována práva a/nebo povinnosti

¹²² EICHLEROVÁ, Kateřina. Druhy a pluralita podílů – novinky v českém právu společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace & praxe*, 2015, č. 11, s. 12 a násl.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Ibid.

¹²⁵ Ibid.

¹²⁶ ČERNÁ, Stanislava. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. *Rekodifikace & praxe*, 2015, č. 12, s. 11 a násl.

¹²⁷ POKORNÁ, Jarmila. In POKORNÁ, Jarmila, LASÁK, Jan, KOTÁSEK, Josef a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022, s. 292.

odchylně od zákona, je podílem zvláštním.¹²⁸ Oba autoři však zastávají názor, že onu „zvláštnost“ u druhu podílu je nutné poměřovat ve vztahu k ostatním podílům v konkrétní společnosti, a nikoliv ve vztahu k právní úpravě (tzv. *principle reference*).¹²⁹ To by znamenalo, že „aby bylo možné hovořit o zvláštním druhu podílu, je nezbytné, aby byl ve společnosti vydán alespoň jeden podíl, se kterým by byla spojena odlišná práva a/nebo povinnost ve srovnání s ostatními podíly, které byly ve společnosti vydány.“¹³⁰ Jinými slovy i kdyby v určité společnosti existoval pouze jeden druh podílu, se kterým by byla spojena zvláštní práva a/nebo povinnosti, jednalo by se přesto o podíl základní. Základní podíl by tak v tomto duchu byl představován „nejobecnějším“ podílem vymezeným konkrétní společenskou smlouvou, přičemž by bylo nerozhodné, jaká práva a povinnosti by s ním byly spojeny (podíly, se kterými by byla spojena jiná práva a povinnosti, by pak představovaly podíly zvláštní).¹³¹

Jak si lze povšimnout z výše uvedeného, pojetí základního podílu se v duchu právní teorie liší. Osobně se, zejména s ohledem na právní jistotu, přikláním k názoru, že základní podíl by měl v ideálním případě být takový podíl, jehož obsahem jsou ta práva a povinnosti, které by měly mít všichni společníci bez ohledu na to, jaký druh podílu vlastní. Tato práva a povinnosti by tak měly být součástí všech podílů, tedy i těch zvláštních, a to bez ohledu na vůli společníků (tzn. jsou to taková práva a povinnosti, které společníkům přiznává či ukládá výslovně zákon a které jim nemohou být odňaty). Za tohoto předpokladu by základní podíl byl ve všech společnostech s ručením omezeným stejný a nevznikaly by tak pochybnosti o jeho obsahu. Zároveň by všechna „další“ práva či povinnosti, se kterými zákon automaticky nepočítá a které by byly součástí dalších podílů bylo třeba považovat za zvláštní, jelikož by se v porovnání s takto vymezeným základním podílem jednalo o jakýsi „nadstandard“ (v případě, že by s takovým podílem bylo spojeno více práv, než s podílem základním, což by konkrétního společníka v určitém ohledu zvýhodňovalo), anebo by naopak docházelo k oslabení postavení toho společníka, který by vlastnil podíl, jehož obsahem by bylo více povinností než v případě základního podílu. Domnívám se však, že v praxi bude zřejmě nutné přiklonit se k názoru, že základní podíl je právě ten, který je vymezen v konkrétní společenské smlouvě jako ten

¹²⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Vlastnictví více podílů a druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným. *Bulletin Komory daňových poradců České republiky*, 2015, č. 3, s. 41.

¹²⁹ *Ibid.*, s. 42.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ PRAVDOVÁ, Markéta, JOSKOVÁ, Lucie a DVOŘÁKOVÁ, Eva. *Nová společnost s ručením omezeným: právo - účetnictví - daně*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2021, s. 85.

nejobecnější, neboť, jak bude uvedeno dále, jeho obsah může být v každé společnosti s ručením omezeným jiný.

3.1.2 Práva spojená se základním podílem

Zákonodárce výslovně neuvádí, která práva a povinnosti by měly být součástí obsahu základního podílu, a tak se nabízí otázka, zda tím neposkytuje společníkům určitou volnost i v tomto směru, aby si sami ve společenské smlouvě určili kritéria, která by základní podíl vymezovala. Takový přístup by nicméně mohl vést k právní nejistotě třetích osob, zejména těch, které by se chtěly stát novými společníky v dané společnosti, „*neboť by nemohly očekávat, že se ve všech společnostech s ručením omezeným setkají s totožným pojetím základního podílu.*“¹³² Toto poněkud flexibilní pojetí základního podílu by také mohlo komplikovat situaci v případě převodu takového podílu, protože převodní smlouva by zřejmě vyžadovala přesnou formulaci práv a povinností spojených s podílem, nebo alespoň odkaz na příslušné ustanovení společenské smlouvy, aby byly nabyvateli jasné všechny skutečnosti rozhodné pro jeho účast ve společnosti.

Porovnáme-li přístupy různých autorů, zjistíme, že i v tomto případě budou panovat rozdílné názory na to, která práva by měla být považována za součást základního podílu a která naopak ne. Například J. Pokorná dovozuje, že existují určitá práva společníků, která by měla být součástí každého podílu a tato práva je nutné považovat za základní, a tedy i součást základního podílu. Mezi tato základní práva pak řadí právo na informace, právo účastnit se valné hromady společnosti (včetně dílčích práv, které lze na valné hromadě vykonávat, jako např. právo podávat návrhy k pořadu jednání, žádat o vysvětlení atd.), právo podat společnickou žalobu a práva menšinových společníků.¹³³ N. Bachroňová naopak uvádí, že kromě práva na informace a práva podat společnickou žalobu považuje za základní práva společníků také právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl, právo hlasovací a právo kontrolní.¹³⁴

Domnívám se však, že v praxi bude třeba obsah základního podílu posuzovat individuálně, neboť ten bude záviset na znění konkrétní společenské smlouvy. Nahlédneme-li do společenských smluv několika náhodně vybraných společností s ručením omezeným, uvidíme, že vymezení obsahu základního podílu se u všech liší. Lze najít takové společenské smlouvy, které výslovně uvádí, že ve společnosti se vyskytují pouze základní podíly, jako je tomu např.

¹³² POKORNÁ, Jarmila. K § 135 odst. 1 ZOK [Vícečetnost vkladů i podílů]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ BACHROŇOVÁ, Nina. In HEJDA, Jan. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014, s. 170.

v případě společnosti ESGE Security s.r.o., IČO: 118 54 715, jejíž společenská smlouva v čl. V bodě 2 stanoví, že „společnost má pouze jeden druh podílu, a to podíl základní, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva nebo povinnosti, než které vyplývají ze zákona a společenské smlouvy“. V čl. VII společenské smlouvy jsou pak vyjmenována následující práva, která má každý společník:

- právo na podíl na zisku a vypořádací podíl
- právo na informace
- právo hlasovat na valné hromadě
- právo navrhnout svolání valné hromady
- právo převést svůj podíl na jiného společníka či třetí osobu za splnění podmínek
- právo na převzetí závazku ke zvýšení vkladu za splnění podmínek
- právo osobní kontroly vedení věcí společnosti
- právo na vydání jednoho vyhotovení účetní závěrky
- právo vstupovat kdykoliv do nemovitostí či prostor ve vlastnictví či nájmu společnosti
- právo na přednostní převzetí podílu ostatních společníků

Výše zmíněná práva tedy můžeme považovat za obsah základního podílu společnosti ESGE Security s.r.o., neboť její společenská smlouva neurčuje jinak. Beze sporu se však nejedná o práva, která by bylo možné považovat za základní nebo taková, která by nutně musel mít každý společník v každé společnosti s ručením omezeným. Například právo na vydání jednoho vyhotovení účetní závěrky je dle mého názoru poněkud nadbytečné, vzhledem k tomu, že společnost s ručením omezeným je povinna podle § 21a odst. 1 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zveřejňovat účetní závěrku v obchodním rejstříku a každý společník si tak může její znění opatřit sám ve veřejně přístupné sbírce listin (je-li tam založena). Také právo vstupu do nemovitostí ve vlastnictví společnosti nelze aplikovat plošně, neboť jistě ne každá společnost s ručením omezením vlastní nemovitou věc. Toto právo by, pokud by bylo považováno za základní, a tudíž i součást všech (základních) podílů, v takovém případě postrádalo smysl.

Oproti tomu zakladatelská listina společnosti LOMA Center s.r.o., IČO: 141 48 005, obsahuje pouze minimální zákonem požadované informace podle § 146 ZOK, o podílu navíc úplně mlčí.

Z ustanovení § 146 odst. 1 písm. d) ZOK¹³⁵ můžeme *a contrario* pouze dovodit, že společenská smlouva této společnosti vylučuje pluralitu podílů a existenci vícero druhů. Lze předpokládat, že pokud smí společníci vlastnit pouze jeden podíl jednoho druhu, bude se jednat o podíl základní. Jaká práva a povinnosti budou s tímto podílem spojena však společenská smlouva neuvádí. Nezbyvá tak nic jiného než se přiklonit k principu odchylky, tedy že obsahem tohoto podílu budou zřejmě ta práva, která výslovně a automaticky přiznává zákon každému společníkovi. Podle S. Černé by základní podíl náležel všem společníkům právě v tom případě, pokud by společenská smlouva obsahovala pouze nezbytnou konkretizaci společnosti a jejích zakladatelů a o podílu se nikterak nezmiňovala.¹³⁶

Jako třetí příklad poslouží společenská smlouva společnosti Czech Beauty s.r.o., v likvidaci, IČO: 032 67 661, jež výslovně v čl. 6 bodu 3. nepřipouští vznik různých druhů podílů. V této společnosti tak bude existovat pouze jeden druh podílu, který budou společníci pravděpodobně považovat za (pro ně) základní. V čl. 7 bodu 1. pak společenská smlouva demonstrativně vyjmenovává tato práva, která společníci mají:

- právo na podíl na zisku, na vypořádací podíl a podíl na likvidačním zůstatku
- právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní
- právo na informace
- právo převést svůj podíl
- právo na přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu společnosti
- právo poskytnout společnosti příspěvek se souhlasem jednatele

Jak si lze všimnout z výše uvedených příkladů, společenské smlouvy jednotlivých společností s ručením omezeným se mohou (a ve většině případů i budou) vzájemně odlišovat a vymezení základního podílu rozhodně nelze považovat za něco, v čem by byla právní teorie jednotná. Bude tedy potřeba vždy zkoumat obsah společenské smlouvy v konkrétním případě, aby bylo jasné, jaké podíly v dané společnosti existují a jaká práva a povinnosti jsou s nimi spojeny.

3.2.2 Povinnosti spojené se základním podílem

Pro povinnosti, které jsou obsahem základního podílu, platí v zásadě to stejné jako pro práva. To znamená, že bude opět záležet na znění konkrétní společenské smlouvy, jaké povinnosti

¹³⁵ Ustanovení § 146 odst. 1 písm. d) ZOK zní: „Společenská smlouva obsahuje také označení podílů, může-li společník vlastnit více podílů, a název druhu podílu a práva a povinnosti s ním spojené, upravuje-li společenská smlouva více druhů podílů.“

¹³⁶ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

společníkům uloží. J. Pokorná například mezi základní povinnosti společníků, které označuje jako nedotknutelné a přítomné v jakémkoliv podílu, řadí vkladovou povinnost, povinnost loajality a povinnost přijmout ručitelský závazek zajišťující vůči věřitelům splnění dluhů společnosti, nebude-li je sama společnost schopna splnit.¹³⁷

Vrátíme-li se k oněm příkladům demonstrováných na konkrétních společnostech s ručením omezeným, ve společenské smlouvě společnosti ESGE security s.r.o. lze v čl. VIII bodě 3. výslovně nalézt tyto povinnosti ukládané společníkům:

- povinnost plnit povinnosti uložené společenskou smlouvou, právními předpisy a rozhodnutím valné hromady
- povinnost respektovat pokyny jednatele při osobní účasti na podnikání v rámci obchodního vedení
- povinnost oznámit jednateři všechny změny ve společenské smlouvě, které se ho přímo dotýkají
- příplatková povinnost

Je možné si povšimnout, že tato společenská smlouva vůbec nezmiňuje základní povinnosti jako je např. povinnost loajality a schovává je za textaci, že společníci jsou povinni plnit povinnosti uložené právními předpisy aj. Stejně tak řeší vymezení povinností společenská smlouva společnosti Czech Beauty s.r.o., v likvidaci, která ve svém čl. 7 bodu 2 stanoví, že společníci jsou zejména povinni dodržovat povinnosti uložené zákonem a společenskou smlouvou a dále podílet se formou příplatků na případných ztrátách společnosti, pokud tak stanoví valná hromada. Zakladatelská smlouva společnosti LOMA Center s.r.o., stejně jako v případě práv společníků, neuvádí ani povinnosti.

Na rozdíl od práv, která společenské smlouvy výše uvedených společností téměř vždy výslovně společníkům přiznávají, jsou v souvislosti s povinnostmi poněkud stručnější. Prakticky ve všech třech případech společenské smlouvy odkazují na povinnosti stanovené zákonem, a tak pro zodpovězení otázky, které konkrétní povinnosti společníci mají, nezbyvá než se zaměřit na dílčí ustanovení zákona o obchodních korporacích, případně jiných relevantních právních předpisů.

¹³⁷ POKORNÁ, op. cit. sub 132.

3.2 Zvláštní druhy podílů

Z dikce ustanovení § 135 odst. 1 ZOK můžeme *a contrario* dovést, že zvláštním druhem podílu je takový podíl, se kterým jsou spojena zvláštní práva a povinnosti. Jak píše S. Černá, zvláštnost podílu však není dána pouze tím, že obsahuje práva a povinnosti, které nejsou stanovené přímo zákonem, nýbrž může být dána také rozsahem těchto práv a povinností.¹³⁸ To znamená, že zvláštním podílem bude zejména takový podíl, „s nímž je spojen větší rozsah běžných (standardních) účastnických práv, než jaký by odpovídal dispozitivní zákonné úpravě.“¹³⁹ O zvláštní podíl pak půjde i tehdy, „pokud některé z práv či povinností obsažené v základním podílu bude zcela absentovat.“¹⁴⁰ Naopak pokud bude rozsah základních práv odpovídat zákonem dispozitivně stanovenému rozsahu, bude se jednat o podíl základní.¹⁴¹

V praxi může nastat situace, kdy společenská smlouva určí, že v dané společnosti existují pouze zvláštní podíly, a společnost tak nemá žádné podíly základní. To znamená, že aby ve společnosti existovaly zvláštní podíly, není nutné, aby společnost zároveň měla také podíly základní. „Zvláštnost druhu podílu se pak poměřuje s fiktivním podílem bez zvláštních práv a povinností, jehož složení a rozsah odpovídá zákonné úpravě.“¹⁴²

Druhy podílů lze v zásadě vytvářet třemi různými způsoby, a to modifikací práv a/nebo povinností upravených zákonem, přidáním práv a/nebo povinností zákonem neupravených, nebo částečným či úplným odebráním zákonem předvídaných práv a/nebo povinností, případně kombinací uvedených způsobů.¹⁴³ V následujících kapitolách se zaměřím na jednotlivá práva a povinnosti, která jsou či mohou být součástí podílu a jejichž modifikace či úplné odebrání dá vzniknout právě zvláštním druhům podílů ve společnosti s ručením omezeným.

3.2.1 Modifikace práv spojených s podílem

Modifikace práv spojených s podílem je vedle odlišné úpravy povinností jednou z variant, která může ve společnosti s ručením omezeným založit zvláštní druh podílu. Často diskutovanou otázkou v právní teorii přitom zůstává, zdali je možné vytvářet jednotlivé druhy podílů pouze modifikací zákonem předvídaných práv a/nebo povinností, nebo zda lze některé dokonce přímo

¹³⁸ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

¹³⁹ Ibid.

¹⁴⁰ EICHLEROVÁ 2015, op. cit. sub 122.

¹⁴¹ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

¹⁴² Ibid.

¹⁴³ ŠUK 2019, op. cit. sub 78.

odebrat. Někteří autoři si však nejprve pokládají otázku, zda se musí jednat o práva a povinnosti, které souvisí výlučně s účastí společníka na společnosti, nebo zda lze do podílu vtělit i jiná práva či povinnosti s účastí přímo nesouvisející, a to zejména v případě, kdy se podíl modifikuje přidáním práv, příp. povinností, které zákon výslovně nepředpokládá.¹⁴⁴

P. Čech zastává názor, že úprava práv a povinností s účastí na společnosti nesouvisejících zvláštní druh podílu nevytvoří. Připouští ale, že společníkům nic nebrání v tom, aby si ve společenské smlouvě sjednali cokoliv, co uznají za vhodné, tedy i taková práva nebo povinnosti, které s účastí na společnosti přímo nesouvisí (takové ujednání by však nebylo součástí podílu).¹⁴⁵ Shodně se vyjádřila i S. Černá, jež má za to, že „s akcií (podílem) nelze bez dalšího spojovat jakákoliv práva, ale jen práva související s účastí ve společnosti, a to nejen s ohledem na vymezení podílu v § 31 ZOK, ale zejména na definici akcie jako (zaknihovaného) cenného papíru, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, zisku nebo likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací (§ 256 odst. 1 ZOK).“¹⁴⁶

P. Šuk naopak dovozuje, že „určení práv a povinností, jež souvisí s účastí na společnosti, je zásadně věcí společníků a podléhá jejich smluvní volnosti.“¹⁴⁷ Zachovány však musí být určité limity, které nelze překročit. Nebude tak možné vytvořit např. úrokové podíly nebo podíly, které by opravňovaly společníka k zásahům do obchodního vedení společnosti.

Soudím, že argumentem pomocí definice podílu stanovené v § 31 ZOK, podle níž podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí, se lze spíše přiklonit k závěru, že práva a povinnosti spojené s podílem by měly s účastí společníka ve společnosti souviset. Na druhou stranu by se dalo polemizovat o tom, zda si vzhledem k autonomii vůle nemohou sami společníci určit, jestli s konkrétním druhem podílu spojí výlučně práva a/nebo povinnosti bezprostředně související s jejich účastí ve společnosti, nebo zda se bude jednat i o jiná práva a povinnosti.

V následujících kapitolách bude nicméně věnován prostor právům společníků, jejichž existenci předpokládá přímo zákon o obchodních korporacích a která jsou s jejich účastí na společnosti spojena.

¹⁴⁴ ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 268.

¹⁴⁵ Ibid., s. 269.

¹⁴⁶ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

¹⁴⁷ ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 269.

3.2.1.1 Nezadatelná práva společníků

Zatímco v zásadě není pochyb o tom, že zvláštní druhy podílů lze vytvářet modifikací práv upravených zákonem, případně přidáváním dalších práv zákonem nepředvídaných, vyvstává otázka, zda je možné vytvořit zvláštní druh podílu také odebráním těchto práv, resp. práv zákonem přiznaných. Osobně si myslím, že určitá práva, která společníkům přímo přiznává zákon, by jim měla být vždy zachována, a to především pokud se jedná o taková práva, která jsou imanentní jejich účasti ve společnosti s ručením omezeným.

Již v důvodové zprávě k novele zákona o obchodních korporacích¹⁴⁸, konkrétně ve sněmovním tisku č. 207/0 v odůvodnění bodu 148-150 se zmiňuje, že vzhledem ke stručnosti právní úpravy variability podílů dochází často k výkladovým problémům v souvislosti s tím, do jaké míry lze práva spojená s podílem ze zákona modifikovat nebo zcela odebrat. V tomto kontextu byla navrhována změna znění zákona tak, aby bylo postaveno na jisto, která práva společníků mohou být z podílu vyloučena a která je třeba považovat za základní a zachovat je v každém případě. Původní navrhovaná úprava vycházela z německé právní doktríny, která rozlišuje relativně nedotknutelná a absolutně nedotknutelná společnická práva. Mezi relativně nedotknutelná práva, která mohou být společníkovi s jeho souhlasem odebrána¹⁴⁹, je zahrnuto právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku a hlasovací právo. Již dříve německý Spolkový soudní dvůr ve svém rozhodnutí ze dne 14. července 1954, sp. zn. II ZR 342/53, dovedl, že je možné vydávat podíly bez těchto dílčích práv, avšak společníka, který by neměl ani jedno z těchto práv, by jen stěží bylo možné nadále za společníka považovat. Do druhé skupiny, tj. absolutně nedotknutelných práv, pak spadají práva, která nemohou být společníkovi odebrána ani s jeho souhlasem, neboť zbavení těchto práv by znamenalo porušení kogentních právních norem. Jedná se např. o právo na informace, právo účastnit se valné hromady, právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady apod.¹⁵⁰

Přestože v zákoně o obchodních korporacích není výslovně uvedeno, která práva společníků by ve světle výše zmíněného německého přístupu měla být považována za absolutně nedotknutelná, lze jistým způsobem dospět k tomu, která ze zákonem upravených práv

¹⁴⁸ Tato novela ZOK byla následně vyhlášena dne 13.2.2020 ve Sbírce zákonů v částce 16 pod číslem 33/2020 Sb. ve znění pozměňovacích návrhů. Navrhované změny zákona byly ústavně právním výborem zrušeny.

¹⁴⁹ Společník však nemůže být zbaven všech těchto práv najednou.

¹⁵⁰ Sněmovní tisk č. 207/0. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>.

společníků lze považovat za základní (a tedy nedotknutelná) a měla by tak být spojena s každým druhem podílu.

Nepochybně je třeba za jedno ze základních práv společníků považovat **právo podílet se na řízení společnosti** (§ 167 odst. 1 ZOK), resp. **právo účastnit se jednání valné hromady**, prostřednictvím něž se právo společníků na řízení společnosti realizuje. Pokud by se totiž společník nesměl valné hromady účastnit, přišel by fakticky o možnost ovlivňovat chod společnosti, neboť je to právě valná hromada, kde se rozhoduje o nejzásadnějších otázkách týkajících se společnosti. I kdyby společník vlastnil podíl bez hlasovacího práva a neměl tak možnost na valné hromadě hlasovat, stále jeho účast na jednání nejvyššího orgánu považují za důležitou, neboť by zde alespoň mohl vykonávat ostatní související dílčí práva a účastnit se rozpravy, a mít tak přehled o dění v dané společnosti. Také P. Šuk se domnívá, že právo účasti na valné hromadě, potažmo právo být členem valné hromady, nemůže být společníkovi odebráno, a to ani s jeho souhlasem, neboť takové ujednání by bylo v rozporu s kogentním pravidlem, podle kterého je valná hromada tvořena všemi společníky.¹⁵¹ J. Pokorná shodně uvádí, že „*právo účasti na valné hromadě náleží k nedotknutelným společnickým právům a jako takové tvoří součást všech druhů podílů ve společnosti.*“¹⁵²

Slovy D. Lály „*právo účasti na valné hromadě samo o sobě představuje předpoklad pro realizaci celé řady jiných práv.*“¹⁵³ Osobně mám shodně za to, že za součást tohoto práva je třeba považovat i jednotlivá práva, která lze v rámci valné hromady vykonávat, jako je např. právo vznášet návrhy a protináměry k bodům jednání, právo vznést protest, právo podat k soudu návrh na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady, případně právo hlasovací. Mezi práva související s právem účasti na valné hromadě je dle mého možné zařadit i právo na obdržení pozvánky na valnou hromadu, neboť je nesporně důležité, aby společníci byli informováni o místě a čase konání valné hromady (v opačném případě by se jí totiž nemohli zúčastnit).¹⁵⁴ Podle § 184 odst. 1 ZOK je součástí pozvánky na valnou hromadu také návrh usnesení valné

¹⁵¹ ŠUK, Petr. K § 167 [Účast a hlasování s využitím technických prostředků]. In ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020 (dále jen jako „**Komentář k ZOK C. H. Beck**“), s. 395, marg. č. 2.

¹⁵² POKORNÁ, Jarmila. K § 167 ZOK [Podmínky hlasování na valné hromadě]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

¹⁵³ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C.H. Beck, 2020, s. 99.

¹⁵⁴ Pokud by se nejednalo o případ, kdy by se společníci vzdali práva na řádné svolání valné hromady podle § 184 odst. 3 ZOK.

hromady. Soudím, že společník by měl v tomto ohledu obdržet společně s pozvánkou také veškeré relevantní podklady, aby se na jednání valné hromady mohl náležitě připravit.

S právem účasti na valné hromady částečně souvisí i **právo na informace**, které má podle § 155 ZOK každý společník, z čehož plyne, že právo na informace je součástí podílu každého společníka. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR pak vyplývá, že právo na informace sice lze na základě společenské smlouvy omezit či rozšířit¹⁵⁵, nicméně jej nelze zcela vyloučit.¹⁵⁶ Je tedy možné uvažovat o druhu podílu, kde by byl rozsah práva na informace širší nebo naopak užší než u podílů jiných, nicméně zcela toto právo z obsahu podílu vyloučit není možné.

Právo na informace je nutné považovat za nezbytný předpoklad pro výkon dalších práv, zejména pak pro právo podílet se na řízení a kontrole¹⁵⁷ společnosti. Z tohoto důvodu je důležité, aby společníci měli přístup k relevantním a úplným informacím.¹⁵⁸ Lze říci, že účelem informačního práva je především ochrana společníků. Pokud by totiž společník toto právo neměl, mohl by nesprávně vyhodnotit situaci ve společnosti a v důsledku toho svou vůlí i neblaze působit na další činnost společnosti, nebo také nevhodně nakládat se svým podílem.¹⁵⁹

Ani právo společníků na informace však není bezbřehé. Zahrnuje totiž pouze ty informace, které se bezprostředně týkají společnosti a které jsou potřebné k tomu, aby společník získal rozumný přehled o jejích záležitostech. Takovou informací může být zejména informace o rozsahu a základní struktuře majetku společnosti a o významných smlouvách týkajících se nakládání s tímto majetkem.¹⁶⁰ Naopak společníci nebudou moci požadovat např. informace týkající se osobních záležitostí jednatele, pokud to bezprostředně nebude souviset s činností společnosti.

Existují i případy, ve kterých může jednatel společnosti poskytnutí informací společníkům částečně či zcela odmítnout. Tak tomu bude tehdy, pokud se bude jednat o utajovanou informaci podle jiného právního předpisu (takovým právním předpisem může být např. zákon č. 412/2005

¹⁵⁵ To, že lze právo na informace rozšířit, dle mého vyplývá i z dikce ustanovení § 155 ZOK, konkrétně z části, která stanoví, že společník má právo požadovat informace o společnosti [...] a další práva na informace určená společenskou smlouvou.

¹⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.4.2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018.

¹⁵⁷ Vzhledem k tomu, že ve společnosti s ručením omezením není obligatorně zřizována dozorčí rada, je úkolem společníku dohlížet na činnost jednatelů společnosti.

¹⁵⁸ BASTLOVÁ, Michaela. Právo společníka na informace dle aktuální judikatury Nejvyššího soudu. *Epravo.cz* [online]. 10.6.2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-spolecnika-na-informace-dle-aktualni-judikatury-nejvyssiho-soudu-111289.html>

¹⁵⁹ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 109.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009.

Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů¹⁶¹) nebo o informaci veřejně dostupnou zejména ve veřejných rejstřících a seznamech (§ 156 odst. 1 ZOK). Utajovanou informací v tomto případě nebude obchodní tajemství, jak potvrdil i Nejvyšší soud ČR ve své rozhodovací praxi, když judikoval, že právo na informace se vztahuje i na skutečnosti tvořící obchodní tajemství, což považuje za logické vzhledem k postavení společníka ve společnosti s ručením omezeným, které obsahuje kromě kapitálových vazeb ke společnosti také vazby osobní projevující se zpravidla zapojením společníků do činnosti společnosti.¹⁶²

Právo na informace mohou společníci vykonávat na valné hromadě, nebo mimo ni. I z tohoto důvodu je z mého pohledu nemyslitelná existence podílu, se kterým by právo účasti na valné hromadě nebylo spojeno, neboť tím by společník prakticky ztratil možnost požadovat informace na valné hromadě v souladu s § 155 ZOK a bylo by mu tak odejmuto právo, které mu zákon výslovně přiznává.

Dalším právem, které by dle mého úsudku mělo být součástí každého podílu bez ohledu na jeho druh, je **právo podat společnickou žalobu** (§ 157 a násl. ZOK). Účelem tohoto práva je dát společníkům možnost zastupovat společnost a hájit její zájmy v situaci, kdy zde není kompetentní osoba, resp. orgán, který by za společnost v těchto věcech jednal. Společníci jsou tak zejména oprávněni domáhat se za společnost náhrady újmy proti jednateli či splnění jeho případné povinnosti podle § 53 odst. 3 ZOK. Společnickou žalobu je možné uplatnit také v případech stanovených v § 157 odst. 2 ZOK, tzn. pokud společnosti byla způsobena újma členem dozorčí rady či vlivnou osobou, nebo pokud je některý ze společníků v prodlení s vkladovou povinností, případně pro vyloučení společníka ze společnosti podle § 204 ZOK.

Ustanovení § 157 odst. 1 ZOK navíc stanoví, že právo podat společnickou žalobu právo má *každý* společník, z čehož lze soudit, že záměrem zákonodárce bylo přiznat toto právo všem společníkům bez rozdílu.

3.2.1.2 Hlasovací právo

Hlasovací právo je nejvýznamnějším nemajetkovým právem společníků, neboť právě prostřednictvím něj se společníci podílejí na správě společnosti.¹⁶³ Společníci jej vykonávají na

¹⁶¹ PRAVDOVÁ, JOSKOVÁ, DVOŘÁKOVÁ, op. cit. sub 131, s. 110.

¹⁶² In op. cit. sub 160.

¹⁶³ JOSKOVÁ, Lucie. Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku?. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 9, s. 253 a násl.

valné hromadě, a to buď osobně, nebo prostřednictvím svého zvoleného zástupce (§ 168 odst. 1 ZOK). Ustanovení § 169 odst. 2 ZOK dispozitivně stanoví, že „každý společník má jeden hlas na každou 1 Kč vkladu, ledaže společenská smlouva určí jinak.“ Společníci si tak ve společenské smlouvě mohou dohodnout i jiná pravidla a počet hlasů zvýšit či snížit, případně si mohou ujednat, že všichni společníci mají jeden hlas bez ohledu na výši jejich vkladu. „Stanovení rovného počtu hlasů bez ohledu na výši vkladu však nesmí odporovat zásadě stejného zacházení se všemi společníky a diskriminovat společníky s vyššími vklady.“¹⁶⁴ Ujednání, které by zakládalo nepoměr mezi jednotlivými společníky bez relevantního důvodu, by bylo v rozporu s dobrými mravy a tudíž neplatné.

Novela zákona o obchodních korporacích výslovně zavedla možnost vytvářet **podíly bez hlasovacího práva**, tj. podíly, u kterých je hlasovací právo zcela vyloučeno (srov. § 135 odst. 3 ZOK). Již za účinnosti dřívější právní úpravy však převládaly názory, že je možné hlasovací právo z podílu vyloučit, přestože to tehdy zákon výslovně nepřipouštěl.

Ani možnost vytvářet podíly bez hlasovacího práva nicméně není neomezená. „Ze zákona totiž plynou limity, které je třeba při tvorbě takového druhu podílu respektovat.“¹⁶⁵ Ustanovení § 135 odst. 4 ZOK stanoví, že ve společnosti musí být alespoň jeden podíl, se kterým je hlasovací právo spojeno. V opačném případě (pokud by hlasovací právo nebylo spojeno s žádným podílem) by bylo ochromeno rozhodování valné hromady, na které by prakticky neměl kdo rozhodovat, a ta by tak nemohla přijímat rozhodnutí ve vlastních záležitostech společnosti. K takové situaci by mohlo dojít i tehdy, zanikla-li by účast všech společníků vlastních podílů s hlasovacím právem bez právního nástupce, nebo nemohl-li by žádný ze společníků na valné hromadě hlasovat v důsledku sistace jeho hlasovacích práv podle § 173 ZOK. Hlasovací právo nelze vykonávat ani v případě, že by společnost nabyla všechny své podíly (§ 149 odst. 2 ZOK). P. Šuk předpokládá, že za této situace by takové podíly bez hlasovacího práva toto právo dočasně nabyly.¹⁶⁶ L. Josková shodně uvádí, že v případě, „kdy všichni společníci disponující hlasovacími právy budou vyloučeni z hlasování pro konflikt zájmu podle § 173 ZOK“ lze soudit, že u podílů společníků, s nimiž není hlasovací právo spojeno, toto právo „ožije“, a společníci tak budou moci hlasovat.¹⁶⁷

¹⁶⁴ POKORNÁ, Jarmila. K § 169 odst. 2 ZOK [Schopnost valné hromady usnášet se]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

¹⁶⁵ ŠUK, Petr. K § 169 ZOK [Usnášeníschopnost valné hromady]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 409, marg. č. 10.

¹⁶⁶ Ibid., s. 410, marg. č. 11.

¹⁶⁷ JOSKOVÁ, op. cit. sub 163.

Limitem pro úplné odebrání hlasovacího práva je mimo obecné limity uvedené ve druhé kapitole také předpoklad zachování dalších práv společníka. P. Šuk se domnívá, že není-li s podílem spojeno hlasovací právo, mělo by s ním být spojeno alespoň právo na podíl na zisku a/nebo na likvidačním zůstatku, neboť v opačném případě by toho, kdo ani jedno ze zmiňovaných práv nemá, šlo jen stěží považovat za společníka společnosti s ručením omezeným.¹⁶⁸ Důvodová zpráva k zákonu o obchodních korporacích uvádí obdobný názor, a to že je možné vytvořit podíl bez hlasovacího práva, bez práva na podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, ovšem vždy musí být s podílem spojeno alespoň jedno z těchto práv.¹⁶⁹ Osobně mám za to, že mimo uvedená práva bude společníkovi zachováno také právo účasti na valné hromadě, přestože na ní nebude moci hlasovat (blíže srov. kapitolu 3.2.1.1). Domnívám se, že tento názor však zřejmě nebude obecně akceptován, neboť například ve Velké Británii někteří autoři předpokládají, že s podílem bez hlasovacího práva nebude spojeno ani právo účastnit se valné hromady.¹⁷⁰

Od hlasovacího práva je nutné odlišit právo souhlasu upravené v § 171 odst. 2 ZOK¹⁷¹. Jeho smyslem je především poskytnout ochranu menšinovým společníkům, „*aby o jejich právech a povinnostech nemohla valná hromada rozhodovat bez jejich vůle.*“¹⁷² Tento souhlas však bude vyžadován pouze tehdy, že se bude jednat o bezprostřední zásah do práv či povinností společníka.¹⁷³ Takovým zásahem do práv či povinností může být např. zavedení příplatkové povinnosti, změna výše podílu na zisku či likvidačním zůstatku, změna konkrétních práv či povinností spojených s některým druhem podílu nebo vyloučení přednostního práva k účasti na zvýšení základního kapitálu. Jedná se tedy primárně o situace, kdy dochází přímo ke zhoršení postavení společníka. Naopak pokud by se rozhodovalo např. o rozdělení zisku či zvýšení základního kapitálu, k zásahu do postavení společníka by došlo pouze zprostředkovaně a společník by v těchto případech hlasovat nemohl.¹⁷⁴

¹⁶⁸ ŠUK, Petr. K § 171 ZOK [Rozhodování valné hromady ve zvláštních případech]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 418, marg. č. 15.

¹⁶⁹ Sněmovní tisk č. 207. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>.

¹⁷⁰ AUSTIN, Debbie. How to understand the different types of shares & class of shares. *Wellers Accountants* [online]. 26.7.2016 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.wellersaccountants.co.uk/blog/how-to-understand-the-different-types-of-shares-class-of-shares#2>.

¹⁷¹ Ustanovení § 171 odst. 2 ZOK zní: „*K přijetí rozhodnutí o změně společenské smlouvy, kterým se zasahuje do práv nebo povinností pouze některých společníků, se vyžaduje jejich souhlas. Zasahuje-li se změnou společenské smlouvy do práv a povinností všech společníků, vyžaduje se souhlas všech společníků.*“

¹⁷² ŠUK, op. cit. sub 168.

¹⁷³ JOSKOVÁ, op. cit. sub 163.

¹⁷⁴ Ibid.

S ohledem na smysl a účel ustanovení § 173 odst. 2 ZOK je třeba jej považovat za kogentní, a z tohoto důvodu právo v něm obsažené nemůže být společenskou smlouvou vyloučeno.¹⁷⁵ Pokud by chyběl souhlas společníka, který je podle § 171 odst. 2 ZOK vyžadován, znamenalo by to, že pro usnesení valné hromady nehlasovala potřebná většina, resp. nebyl odevzdán dostatečný počet hlasů, což by mohlo vést k případnému vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁷⁶ Proto budou v tomto případě nabývat hlasovací právo i podíly, s nimiž jinak toto právo spojeno není (srov. § 135 odst. 3 ZOK), a společenská smlouva by pro tyto situace měla určit, kolik hlasů je s dotčenými podíly spojeno (jinak se uplatní pravidlo obsažené v § 169 odst. 2 ZOK).¹⁷⁷

D. Lála připouští, že kromě podílů bez hlasovacího práva mohou být další modifikací podílu ve spojitosti s hlasovacím právem tzv. **podíly s násobnou hlasovací silou**.¹⁷⁸ Zákon o obchodních korporacích totiž u akciové společnosti výslovně předpokládá existenci akcií s rozdílnou vahou hlasů (§ 276 odst. 5 ZOK¹⁷⁹). Zároveň ale nezakazuje, aby takové akcie, resp. podíly vznikly i ve společnosti s ručením omezeným, ačkoliv tuto možnost v rámci úpravy společnosti s ručením omezeným explicitně nepřipouští. S odkazem na švýcarskou právní doktrínu zmiňovaný autor rozlišuje dvě kategorie podílu s násobnými hlasovacími právy, a to pravé a nepravé. Přitom dovozuje, že podle českého práva je přípustné vydávat oba tyto druhy podílů (akcií).

*„O nepravých podílech (akciích) s násobnými hlasovacími právy je řeč tehdy, když podíly (akcie) s různou jmenovitou hodnotou mají stejnou hlasovací sílu.“*¹⁸⁰ Jednalo by se tedy o situaci, kdy by na jeden podíl připadal vklad například ve výši 10 Kč a na jiný podíl ve výši 100 Kč, ale s oběma druhy podílů by byl spojen stejný počet hlasů (např. 20) bez ohledu na výši vkladu. Z tohoto vyplývá, že ve srovnání s pravidlem stanoveným v § 169 odst. 2 ZOK¹⁸¹ by společník s podílem, na který by připadal nižší vklad, byl ve výhodnějším postavení oproti společníkovi, jehož vklad by byl vyšší. Naopak v případě pravých podílů s násobnou hlasovací

¹⁷⁵ ŠUK 2019, op. cit. sub 78.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016.

¹⁷⁷ ŠUK 2019, op. cit. sub 78.

¹⁷⁸ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 93.

¹⁷⁹ Ustanovení § 276 odst. 5 ZOK zní: „S akciemi o stejné jmenovité hodnotě nebo s kusovými akciemi mohou být spojena různá práva nebo i různá váha hlasů.“

¹⁸⁰ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 93.

¹⁸¹ Ustanovení § 169 odst. 2 ZOK zní: „Každý společník má jeden hlas na každou 1 Kč vkladu, ledaže společenská smlouva určí jinak.“

sílu půjde o situaci, kdy „*podíly (akcie) se stejnou jmenovitou hodnotou poskytují různou hlasovací sílu.*“¹⁸²

Ani v případě podílů s násobnou hlasovací silou nelze vyloučit, že neexistují limity pro tuto úpravu. Zákon o obchodních korporacích žádná omezení nestanoví, nicméně lze předpokládat, že limitem bude zejména povinnost loajality a dobré mravy. Společník by tak měl především brát ohled na zájmy společnosti a jejích společníků a zároveň by disproporce v hlasovací síle mezi jednotlivými druhy podílů neměla být natolik výrazná, aby vedla ke zjevně nespravedlivému, či až diskriminačnímu postavení jednotlivých společníků. „*Ostatní společníci mají navíc nástroje, jakými se mohou případně dovolat neplatnosti usnesení valné hromady, které by bylo v rozporu se zákonem, zakladatelským právním jednáním nebo dobrými mravy (§ 191 a násl. ZOK) či namítat, že společník zneužil hlasovací práva k újmě celku (§ 212 odst. 2 OZ).*“¹⁸³

Mimo výše uvedené druhy podílů lze jako zvláštní druh připustit také **podíl s právem veta**. Společník disponující tímto podílem by pak měl možnost blokovat „*přijetí jakéhokoliv, popř. určitého rozhodnutí valné hromady společnosti.*“¹⁸⁴ Samotné vytvoření podílu s právem veta by při dodržení daných limitů nemělo být nemožné. Pokud by však společník svého práva veta využíval nepřiměřeně (např. bezdůvodnou blokáží rozhodování valné hromady), mohl by se tím dopustit zneužití svého hlasovacího práva a soud by mohl následně rozhodnout, že k hlasu tohoto společníka se pro tyto případy nebude přihlížet (§ 212 odst. 2 OZ).¹⁸⁵

Jinou modifikací může být např. i takový druh podílu, u kterého bude **vznik hlasovacího práva podmíněn splněním určitých podmínek** (např. hlasovací právo vznikne až po splnění vkladové povinnosti nebo bude postupně ožívat při překročení splátky určité výše vkladové povinnosti).¹⁸⁶

¹⁸² LÁLA, op. cit. sub 153, s. 93.

¹⁸³ Ibid.

¹⁸⁴ JANOŠEK, Vladimír. Podíly (akcie) s právem veta v českých korporacích. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 23.9.2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podily-akcie-s-pravem-veta-v-ceskych-korporacich-113534.html>.

¹⁸⁵ ŠEBESTOVÁ, op. cit. sub 121.

¹⁸⁶ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 96.

3.2.1.3 Právo na podíl na zisku

Právo na podíl na zisku někteří autoři řadí mezi základní majetková práva společníků, která by měla být součástí každého druhu podílu.¹⁸⁷ Osobně se domnívám, že ačkoliv je právo na podíl na zisku pro společníky pravděpodobně nejatraktivnějším právem, jež jim z účasti na společnosti plyne, neznamená to, že by toto právo nutně muselo být spojeno s každým podílem. Společnost s ručením omezeným jakožto kapitálová společnost totiž může být založena i za jiným účelem, než je podnikání (§ 2 odst. 1 ZOK *a contrario*), ačkoliv takových společností bude v porovnání s těmi, jejichž hlavním cílem je podnikatelská činnost, minimum. Pokud by však taková společnost, jejíž hlavní prioritou nebude vykazovat co nejvyšší zisk, přesto nějakého zisku dosáhla, lze očekávat, že by tento byl použit k naplňování účelu, za kterým byla společnost založena, a nikoliv k distribuci mezi společníky.

Ustanovení § 161 odst. 1 ZOK stanoví, že „*společníci se podílejí na zisku a na jiných vlastních zdrojích určených valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých podílů, ledaže společenská smlouva určí jinak.*“ O tom, že bude toto právo možné různými způsoby modifikovat, tak není pochyb. Než však může společnost, potažmo valná hromada vůbec přistoupit k rozhodování o rozdělování zisku mezi společníky, je potřeba, aby byly splněny určité podmínky stanovené zákonem. Jednou z těchto podmínek je tzv. bilanční test (§ 40 odst. 1 ZOK), který má zajistit, aby společnost vyplácela zisk v souladu s pravidly ochrany základního kapitálu a zároveň tak nečinila nad rámec svých možností. Podle bilančního testu „*lze rozdělit maximálně součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních fondů, které může společnost použít podle svého uvážení, snížený o přiděly do rezervních a jiných fondů.*“¹⁸⁸

Před rozhodnutím o rozdělení zisku je třeba provést také tzv. test vlastního kapitálu (34 odst. 2 ZOK), podle kterého „*není možné rozdělit zisk, pokud by v důsledku došlo ke snížení vlastního kapitálu pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona či společenské smlouvy rozdělit.*“¹⁸⁹

¹⁸⁷ Srov. např. BACHROŇOVÁ, Nina, op. cit. sub 134 či HAVEL, Bohumil. K § 161 ZOK [Podíl na zisku a na jiných vlastních zdrojích]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 385, marg. č. 1.

¹⁸⁸ GABRHELÍKOVÁ, Kateřina. Pravidla pro výplatu podílu na zisku po novele zákona o obchodních korporacích. *Plavec & Partners, advokátní kancelář s.r.o.* [online]. Publikováno 19.2.2021 [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: <https://www.ppak.cz/pravidla-pro-vyplatu-podilu-na-zisku-po-novele-zakona-o-obchodnich-korporacich/>.

¹⁸⁹ Ibid.

Pokud jsou splněny oba zmiňované testy, může valná hromada konečně přistoupit k rozhodování o rozdělení zisku. Tomu však ještě musí předcházet schválení účetní závěrky (§ 34 odst. 1 ZOK), jež slouží jako podklad pro ono rozhodnutí (§ 190 odst. 2 písm. g) ZOK). O vyplacení zisku, který může být společníkům vyplacen v penězích, nebo případně v naturáliích (určí-li tak společenská smlouva), následně rozhoduje statutární orgán společnosti, tedy v případě společnosti s ručením omezeným jednatel. Musí však být splněn ještě tzv. test úpadku podle § 40 odst. 3 ZOK (někdy též nazýván jako test insolvence), podle nějž nesmí obchodní korporace vyplatit podíl na zisku (ani jeho zálohu), pokud by si tím přivodila úpadek. Jestliže by společnost tímto testem neprošla a zároveň by nebyla schopna podíl na zisku vyplatit ani do konce účetního období, právo na podíl na zisku zanikne (§ 40 odst. 4 ZOK). Rozhodl-li by jednatel o vyplacení zisku, přestože by společnost testem úpadku neprošla, jednalo by se nepochybně o porušení péče řádného hospodáře.

Důležitým předpokladem pro to, aby mohla valná hromada rozhodnout o rozdělení zisku, je určení velikostí podílů na právo na zisk u jednotlivých společníků. Právě v tomto ohledu bude hrát roli to, jak velký podíl na zisku je spojen s podílem konkrétního společníka, resp. jaký druh podílu tento společník vlastní.

Opět se také nabízí otázka, zda je možné vytvořit takový **druh podílu, se kterým právo na podíl na zisku nebude vůbec spojeno**. Obecně se objevují názory, že vytvoření takového podílu je přípustné. J. Dědič a J. Lasák například vycházejí z dikce § 34 odst. 1 ZOK, podle kterého lze podíl na zisku rozdělit mezi společníky, ledaže společenská smlouva určí jinak. Dovozejí tedy, že vzhledem k dispozitivnosti tohoto ustanovení nemusí být vždy zisk rozdělen mezi všechny společníky, a tudíž ne se všemi podíly musí být nutně právo na podíl na zisku spojeno. Obdobně se vyjádřila i L. Josková, která taktéž ve svém článku uvádí, že zákon nezakazuje, aby společenská smlouva některého ze společníků z práva na podíl na zisku vyloučila, a proto je odebrání tohoto práva možné.¹⁹⁰ P. Šuk a P. Čech poukazují na to, že právo na podíl na zisku nesouvisí s vnitřním fungováním společnosti ani s rozhodováním jejích orgánů (a nedotýká se tak zásadních otázek souvisejících se samotnou podstatou společnosti), a proto připouští, že zvláštní druh podílu odebráním práva na podíl na zisku vytvořit lze.¹⁹¹ Obdobný postoj zaujal i Nejvyšší soud ČR, jež se vyjádřil, že ujednání ve stanovách (společenské smlouvě) společnosti upravující nakládání se ziskem je důležitým důvodem pro

¹⁹⁰ JOSKOVÁ 2015, op. cit. sub 163.

¹⁹¹ ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 271.

nerozdělení zisku. Pokud tedy vydá společnost akcie (podíly), s nimiž není právo na podíl na zisku spojeno, nebude mezi akcionáře s těmito akciemi (podíly) zisk rozdělován.¹⁹² S ohledem na uvedené názory dle mého nebrání nic tomu, aby s podílem právo na podíl na zisku nebylo spojeno, a to ani v případě, kdy se nejedná o společnost, jejíž primárním cílem není dosažení zisku. Z mého pohledu se nejedná o právo, jež by bylo nutné považovat za nezadatelné, neboť, ačkoliv s účastí na společnosti nepochybně souvisí, není to takové právo, jehož odebrání by společníkům bránilo ve výkonu dalších důležitých práv, jako je např. řízení a kontrola společnosti.

Mimo úplné odebrání práva na podíl na zisku lze ovšem vytvářet také jeho modifikace. Jednou z možností je vytvoření **podílu s pevným podílem na zisku**, jehož existenci výslovně předpokládá § 161 odst. 3 ZOK. Jak vyplývá z tohoto ustanovení, společníkům vlastním tento druh podílu vzniká právo na podíl na zisku již okamžikem schválení účetní závěrky, aniž by následně valná hromada musela rozhodnout o rozdělení podílu na zisku, a to za předpokladu, že společnost za dané účetní období vykáže rozdělitelný zisk a že budou splněny další podmínky pro vyplacení zisku společníkům.¹⁹³ Pevný podíl na zisku pak lze určit pevnou částkou, nebo procentem ze zisku z daného účetního období,¹⁹⁴ a je splatný do 3 měsíců od schválení účetní závěrky, z níž právo na podíl na zisku vyplývá, neurčí-li společenská smlouva jinak. Tento druh podílu je vhodný zejména jako ochrana minoritních společníků, kteří tak nejsou závislí na hlasování majoritního společníka, který by mohl v rámci rozhodování valné hromady blokovat rozdělení zisku mezi společníky minoritní.¹⁹⁵

Další variantou zvláštního druhu podílu je **prioritní podíl**. Na rozdíl od akciové společnosti, kde zákon o obchodních korporacích výslovně připouští existenci prioritních akcií (§ 278 ZOK), není u společnosti s ručením omezeným prioritní podíl upraven. Lze však dle mého názoru analogicky dovodit, že takový druh akcií, resp. podílu, je možné vytvořit nejen v akciové společnosti, nýbrž i ve společnosti s ručením omezeným, jelikož zákon vytvoření takového druhu podílu výslovně nezakazuje.

Ustanovení § 278 odst. 1 ZOK uvádí, že prioritní akcie jsou takové akcie, se kterými jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích či na

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne ze dne 27.3.2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017.

¹⁹³ ŠILHAVÝ, Vít. Podíly v kapitálových společnostech s různými právy na podíl na zisku. *Havelková & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.* [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://akhavelkova.eu/blog/detail/118/podily-v-kapitalovych-spolecnostech-s-ruznyimi-pravy-na-podil-na-zisku>.

¹⁹⁴ DĚDIČ, Jan a LASÁK, Jan. K § 161 odst. 3 ZOK [Podíl na zisku]. In *Komentář k ZOK Wolters Kluwer*.

¹⁹⁵ ŠILHAVÝ, op. cit. sub 193.

likvidačním zůstatku. S prioritní akcií tak může být spojeno přednostní právo na jednom, ale i více (případně všech) z těchto majetkových práv.¹⁹⁶ Objevují se však názory některých autorů, že s prioritní akcií může být spojeno mimo uvedená majetková práva i jiné zvláštní přednostní právo (např. násobná hlasovací síla, právo na informace atd.). Vycházejí přitom z toho, že zákon o obchodních korporacích sice tuto možnost neupravuje, nicméně ji ani nezakazuje.¹⁹⁷

Domnívám se, že funkci prioritního podílu je třeba (na rozdíl od podílu s rozdílným či pevným podílem na zisku či jiných majetkových právech společnosti) chápat především ve smyslu časové priority, tedy že společník vlastníci prioritní podíl bude časově upřednostněn při distribuci vlastních zdrojů společnosti. Jak uvádí autoři komentáře Wolters Kluwer k § 278 ZOK, v opačném případě by došlo k setření rozdílů mezi prioritními akciemi (podíly) s akciemi (podíly) s rozdílným či pevným podílem na zisku.¹⁹⁸ Společníkům vlastníci prioritní podíl tak bude v tomto ohledu podíl na zisku, jiných vlastních zdrojích či podíl na likvidačním zůstatku vyplacen přednostně. To znamená, že mohou své právo realizovat dříve než ostatní společníci, kterým může být jejich podíl na těchto majetkových právech vyplacen až poté, co byla plně uspokojena práva společníků s prioritním podílem. Výše částky, která má být vyplacena vlastníků prioritních podílů, bude zejména vyjádřena pevnou částkou připadající na jednotlivé podíly, nebo celkovou částkou, která má být rozdělena mezi společníky s prioritními podíly, případně poměrem velikosti podílu k základnímu kapitálu.¹⁹⁹

Podle D. Lály je však možné uvažovat jak o časovém, tak rozsahovém (případně časovém i rozsahovém) vyjádření přednosti společníka při rozdělování zisku.²⁰⁰ S tímto pojetím lze dle mého souhlasit za předpokladu, že společníci s prioritním podílem by obdrželi vyšší podíl na zisku než ostatní společníci, jak ostatně prezentuje i zmiňovaný autor, ačkoliv nelze vyloučit situaci, kdy by naopak společníci s pevným podílem na zisku obdrželi podíl na zisku nižší. Obdobný názor sdílí i S. Černá, která uvádí, že prioritní akcie lze chápat jako „*akcie se zvýšeným (rozdílným) podílem na zisku či likvidačním zůstatku, nebo pevnou částkou či předností na výplatě.*“²⁰¹ Domnívám se nicméně, že rozsahové zvýhodnění by mohlo být chápáno i v tom směru, že tito společníci by měli právo na pevný podíl na zisku, což ale nutně neznamená, že by automaticky pokaždé obdrželi vyšší částku než jiní společníci. Prioritní podíl

¹⁹⁶ DĚDIČ, Jan, LÁLA, Daniel a LASÁK, Jan. K § 278 ZOK [Povaha prioritních akcií]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

¹⁹⁷ Ibid.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ Ibid.

²⁰⁰ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 139.

²⁰¹ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

a podíl s pevným podílem na zisku dle mého úsudku nelze v tomto ohledu zaměňovat, neboť prioritní podíl by (za uvedeného předpokladu nižšího vyplaceného podílu na zisku) ztrácel svůj smysl v oné prioritě (zvýhodnění). Navíc pro podíl s pevným podílem na zisku platí, že není potřeba rozhodnutí valné hromady o rozdělení podílu na zisku (§ 161 odst. 3 ZOK). U prioritního podílu, resp. akcií, taková právní úprava chybí, a tedy právo na vyplacení podílu na zisku u prioritního podílu vznikne pouze za předpokladu, že valná hromada rozhodne o jeho rozdělení. Dalším rozdílem je i úprava hlasovacího práva, které je v případě prioritních akcií těmto akciím dispozitivně odebráno (§ 278 odst. 2 ZOK), kdežto pro podíl s pevným podílem na zisku lze stanovit opak, tedy že hlasovací právo je jim dispozitivně přiznáno, neboť zákon o obchodních korporacích nestanoví opak. Objevují se však i opačné názory. Například podle I. Štenglové je nutné za prioritní podíl, resp. akcii, považovat i akcii s pevným podílem na zisku.²⁰² Stejně tak soudí i D. Lála, který akcii s pevným podílem na zisku považuje za specifickou formu prioritní akcie.²⁰³

Podle ustanovení § 278 odst. 2 ZOK jsou prioritní akcie vydány bez hlasovacího práva, není-li ve stanovách určeno jinak. Je tedy otázkou, zda by se i v případě existence prioritního podílu ve společnosti s ručením omezeným uplatnilo stejné pravidlo a s takovým podílem by hlasovací právo automaticky ze zákona spojeno nebylo. Pravděpodobně bude záležet na tom, jak prioritní podíl vymezuje společenská smlouva v konkrétním případě, neboť ta určuje specifika jednotlivých druhů podílu. Nemělo-li by být s prioritním podílem hlasovací právo spojeno, musela by tak výslovně určit společenská smlouva. V opačném případě lze předpokládat, že společník bude hlasovacím právem disponovat.

Opakem prioritního podílu, díky kterému mají někteří společníci výhodnější postavení, je **podíl s podřízeným podílem na zisku**. Na rozdíl od dřívější úpravy zákona o obchodních korporacích účinné do 31.12.2020, konkrétně ustanovení § 276 odst. 3, které pro akcie stanovilo, že „s akciemi se zvláštními právy může být spojen zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílní váha hlasů“, aktuální znění tohoto zákona podíl (akcie) s podřízeným podílem na zisku výslovně neupravuje. Vymezení obsahu tohoto pojmu však v právní teorii není jednotné. S. Černá ve svém článku z roku 2015 uvádí, že u takové akcie (podílu) je podíl na zisku vázán na výkon organizační složky obchodního závodu. „*Akciónáři (společníci) se tak nepodílejí na celkovém bilančním*

²⁰² ŠTENGLOVÁ, Ivana. K § 278 ZOK [Definice]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 636, marg. č. 2.

²⁰³ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 140.

*zisku určeném valnou hromadou k rozdělení, ale jen na výkonu účetně sledované složky či stanovami (společenskou smlouvou) definovanému předmětu podnikání. Tím se zároveň liší od prioritních akcií (podílu), kde se akcionáři (společníci) podílejí na celkovém čistém zisku, tedy na celkovém výsledku podnikání společnosti.*²⁰⁴ I. Štenglová obdobně uvádí, že v případě akcií s podřízeným podílem na zisku plyne akcionářům zisk pouze z části činnosti společnosti.²⁰⁵ Obě autorky mají za to, že takové akcie (podíly) by do společnosti mohly přilákat potenciální investory, jelikož nabízí možnost podílet se na zisku z výnosových a perspektivních činností společnosti (za předpokladu, že činnost vybrané organizační složky závodu bude efektivnější než činnosti zbytku podnikání dané společností).

Rozdílně na problematiku nazírá P. Vybíral, který dovozuje, že akcie (podíl) s podřízeným podílem na zisku je taková akcie, se kterou je spojeno právo na výplatu podílu na zisku až poté, co je podíl na zisku vyplacen ostatním akcionářům vlastním jiným druhem akcií.²⁰⁶ To by v podstatě v praxi znamenalo, že všichni ostatní akcionáři budou ve vztahu k akcionářům vlastním akcie s podřízeným podílem na zisku v postavení akcionářů s prioritními akciemi, se kterými je spojeno přednostní právo na podíl na zisku.

D. Lála ve své publikaci v podstatě kumuluje všechny předchozí uvedené názory. Domnívá se, že podíl s podřízeným podílem na zisku lze chápat jako podíl, kdy aktivace práva na podíl na zisku bude vázána na splnění určité podmínky, přičemž tato podmínka může být závislá jak na činnosti společnosti (např. dosažení určitých cílů společnosti, jako vykazání určitého obrátu apod.), společníkovi (např. úplné splnění vkladové povinnosti), na plynutí času (např. že právo na podíl na zisku vznikne až po uplynutí dvou účetních období od vzniku společnosti), nebo i na takové podmínce, kdy bude podíl na zisku vyplacen přednostně společníkům držícím jiný druh podílu.²⁰⁷ K tomuto přístupu se nyní přiklání i S. Černá, jež svůj výše uvedený názor považuje dnes již za překonaný.²⁰⁸ Vzhledem k absenci právní úpravy a z odlišných pohledů na věc je však zřejmé, že bude vždy záležet na konkrétní situaci, resp. na tom, jaký obsah s takto pojmenovaným podílem spojí společenská smlouva.

²⁰⁴ ČERNÁ 2015, op. cit. sub 126.

²⁰⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. K § 276 ZOK [Možnost vydání akcií se zvláštními právy]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 629, marg. č. 6.

²⁰⁶ VYBÍRAL, Petr. K § 276 odst. 3 ZOK [Druhy akcií]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer; Shodně také např. ŠILHAVÝ, op. cit. sub 193.

²⁰⁷ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 150.

²⁰⁸ Osobní konzultace se S. Černou z 3.7.2022.

Jako další modifikace zvláštního druhu podílu přichází v úvahu **podíl s rozdílným podílem na zisku**.²⁰⁹ Jedná se o odchylku od pravidla daného v § 161 odst. 1 ZOK, podle kterého se „společníci podílejí na zisku a na jiných vlastních zdrojích určených valnou hromadou k rozdělení mezi společníky v poměru svých podílů, ledaže společenská smlouva určí jinak.“ Společenská smlouva tak musí přesně určit, v jakém rozsahu se společníci držící takový podíl budou na zisku podílet (např. že s každým tímto podílem je spojeno právo na podíl na zisku ve výši 5 %). Soudím, že limitem pro stanovení velikosti poměru podílu na zisku bude v tomto případě celkový počet společníků ve společnosti, resp. počet těchto podílů tak, aby mohl být zisk rozdělen i mezi ostatní společníky, kteří disponují s jinými druhy podílů s právem na podíl na zisku. Pokud by totiž s každým podílem s rozdílným podílem na zisku bylo spojeno právo na podíl na zisku ve výši 10 % a takových podílů by v dané společnosti existovalo deset, bylo by 100 % zisku rozdělováno pouze mezi společníky držící tyto podíly. Pro ostatní společníky, kteří by např. drželi pouze základní podíly a měli tak právo na podíl na zisku v rozsahu poměru svých podílů, by pak nezbyl žádný rozdělitelný zisk. Lze však předpokládat, že taková situace by v praxi nastala jen stěží, neboť o rozdělení zisku by musela rozhodnout valná hromada a společníci, kteří by v důsledku takového rozhodnutí valné hromady přišli o svůj zákonný podíl na zisku, by zřejmě pro takové usnesení nehlasovali. I kdyby tak valná hromada rozhodla (např. proto, že by společníci s rozdílným podílem na zisku tvořili většinu), mohli by se ostatní společníci domáhat vyslovení neplatnosti takového usnesení valné hromady.

Jako poddruh podílu s rozdílným podílem na zisku uvádí P. Černý tzv. **kaskádovitý podíl**, kdy na jednu skupinu podílů připadne zisk do určitého limitu a vše nad daný limit „přeteče“ do další skupiny podílů, kde bude taktéž rozdělen zisk v určitém rozsahu. Co se nerozdělí ve druhé skupině, bude rozdělováno ve skupině třetí atd.²¹⁰

Vzhledem k tomu, že lze vzhledem k dispozitivní úpravě vytvářet ve společnosti s ručením omezeným nesčetně mnoho zvláště modifikovaných druhů podílů, není možné v této práci vyjmenovat všechny jejich potenciální modifikace. Zatímco výše zmíněné druhy podílů spojené s právem na podíl na zisku se shodně objevují napříč právní teorií, někteří autoři ve svých publikacích uvádí i jiné. Lze tak nadto zmínit např. **podíl s odložením práva na podíl na zisku**,

²⁰⁹ Zákon o obchodních korporacích dříve (za účinnosti do 31.12.2020) upravoval v § 276 odst. 3 druh akcií s rozdílným podílem na zisku. Domnívám se, že z tohoto důvodu lze analogicky předpokládat i existenci takového druhu podílu.

²¹⁰ ČERNÝ, Pavol. Různé druhy podílů a akcií v kontextu corporate governance. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 9.8.2016 [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ruzne-druhy-podilu-a-akcii-v-kontextu-corporate-governance-102365.html>.

kdy zisk na základě společenské smlouvy nebude po určitou dobu mezi společníky vůbec rozdělován. Společníci se tak mohou dohodnout, že „zisky společnosti využijí k investicím a dalšímu rozvoji společnosti, čímž společnost získá další vlastní zdroje a zlepší si tak situaci do budoucího podnikání.“²¹¹

3.2.1.4 Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Právo na podíl na likvidačním zůstatku náleží ze zákona všem společníkům při zrušení společnosti s likvidací (§ 37 odst. 1 ZOK). Je právem založeným na tom, že společník poskytl společnosti vklad do jejího kapitálu²¹² a jeho účelem je „vypořádání zůstatku zbývajících po rozdělení likvidační podstaty mezi věřitele společnosti.“²¹³ Likvidační zůstatek lze definovat jako čistý majetkový zůstatek, jenž vyplýne z vypořádání majetku²¹⁴ zrušené právnické osoby a vyrovnání dluhů věřitelů (§ 187 odst. 1 OZ). „Podíl na likvidačním zůstatku pak představuje hodnotu podílu v penězích při zániku společnosti bez právního nástupce.“²¹⁵

Podíl na likvidačním zůstatku může být společníkům vyplacen až ve chvíli, kdy jsou uspokojena práva všech věřitelů, kteří včas zákonem stanoveným způsobem přihlásili své pohledávky (§ 206 odst. 1 OZ). Likvidační zůstatek se pak mezi společníky ve společnosti s ručením omezeným dělí nejprve do výše, v jaké splnili svou vkladovou povinnost, a nestačili likvidační zůstatek na toto rozdělení, podílejí se společníci na likvidačním zůstatku v poměru k výši svých splacených či vnesených vkladů (§ 37 odst. 2 ZOK). Rozdělením likvidačního zůstatku se pak v podstatě realizuje právo společníků na vyrovnání se s danou společností jakožto zanikající právnickou osobou.²¹⁶ Zároveň se v likvidačním zůstatku odráží majetkový stav společnosti a pro společníky z jeho rozsahu vyplývá zhodnocení (nebo naopak znehodnocení) jejich investic, které dříve do společnosti vložili.²¹⁷ Vyloučena však není situace, kdy na konci likvidace nezbyde k rozdělení žádný likvidační zůstatek. V tomto případě společníkům pohledávka na výplatu podílu na likvidačním zůstatku nevznikne.

Možnost ujednat si ve společenské smlouvě odchýlnou úpravu práva na podíl na likvidačním zůstatku je dána na základě dispozitivního ustanovení § 38 odst. 3 ZOK, které stanoví, že určí-

²¹¹ ŠILHAVÝ, op. cit. sub 193.

²¹² POKORNÁ, Jarmila. K § 37 ZOK [Podíl na likvidačním zůstatku a jeho rozdělení mezi společníky]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

²¹³ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 325.

²¹⁴ Majetkem se podle § 495 OZ rozumí souhrn všeho, co patří osobě.

²¹⁵ EICHLEROVÁ, op. cit. sub 213.

²¹⁶ POKORNÁ, op. cit. sub 212.

²¹⁷ Ibid.

li tak společenská smlouva, ustanovení odst. 1 a § 37 ZOK se nepoužijí²¹⁸. Dle této úpravy tak může být vyloučeno i použití pravidla stanoveném v § 37 odst. 1 ZOK, tedy že při zrušení obchodní korporace s likvidací má každý společník právo na podíl na likvidačním zůstatku. Dá se tak uvažovat i o situaci, kdy **s konkrétním podílem nebude právo na podíl na likvidačním zůstatku spojeno vůbec**. Tento názor lze podpořit mj. tím, že je obecně přípustné zbavit podíl práva na podíl na zisku (blíže viz kapitolu 3.2.1.3). Jak právo na podíl na likvidačním zůstatku, tak právo na podíl na zisku jsou majetkovými právy, která se od sebe liší v podstatě pouze tím, zda k distribuci majetku dochází za trvání společnosti, nebo při jejím zrušení s likvidací.²¹⁹ Navíc v případě odebrání práva na podíl na likvidačním zůstatku nedochází ke kolizi s kogentními ustanoveními zákona, ani s pravidly chránícími věřitele, a tak lze uzavřít, že existence druhu podílu, se kterým nebude právo na podíl na likvidačním zůstatku vůbec spojeno, je přípustná.²²⁰ Někteří autoři však úplné odebrání práva na podíl na likvidačním zůstatku připouštějí pouze za předpokladu, že vyloučení tohoto práva bude společníkovi zároveň kompenzováno jinou výhodou, jako např. vyšším podílem na zisku.²²¹

Co se týče jednotlivých modifikací práva na podíl na likvidačním zůstatku, panuje v právní teorii obecná shoda, že tyto lze vytvářet v zásadě stejně jako modifikace u práva na podíl na zisku. Zákon o obchodních korporacích výslovně připouští, že akciová společnost může vytvořit **prioritní akcii, se kterou bude spojeno přednostní právo na podíl na likvidačním zůstatku** (§ 278 odst. 1 ZOK). Domnívám se, že toto lze obdobně připustit i u společnosti s ručením omezeným v podobě prioritního podílu. Teoreticky by však mohla nastat situace, kdy společnosti v důsledku likvidace (zejména pokud se dostane do úpadku a proběhne konkurs) nezbydou dostatečná aktiva na uspokojení pohledávek společníků a těm by tak jejich (i když prioritní) podíl vyplacen nebyl.²²² V souvislosti s přednostním právem na podíl na likvidačním zůstatku D. Lála stejně jako u přednostního práva na podíl na zisku zmiňuje možnost časové, rozsahové nebo kombinované priority.²²³

Vzhledem k tomu, že pravidla obsažená v § 37 odst. 2 ZOK a § 38 odst. 1 ZOK týkající se způsobu rozdělení likvidačního zůstatku mezi společníky jsou dispozitivní, přichází také

²¹⁸ Tzn. nepoužijí se pravidla pro rozdělení likvidačního zůstatku stanovená ZOK.

²¹⁹ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 159-160.

²²⁰ Ibid.

²²¹ LUPTÁKOVÁ, Lucia. Za jakých podmínek lze rozdělit likvidační zůstatek společnosti odchylně od zákona. *Epravo.cz* [online]. 13.9.2016 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/za-jakych-podminek-lze-rozdelit-likvidacni-zustatek-spolecnosti-odchylne-od-zakona-102999.html>.

²²² LÁLA, op. cit. sub 153, s. 160.

²²³ Ibid., s. 161.

v úvahu vytvoření **podílu s rozdílným podílem na likvidačním zůstatku**. Někteří společníci by tak obdrželi nižší, nebo naopak vyšší podíl na likvidačním zůstatku.

Obdobně jako u práva na podíl na zisku lze uvažovat i zde o vytvoření **podílu s podřízeným podílem na likvidačním zůstatku**, kdy může být aktivace práva na podíl na likvidačním zůstatku vázána na splnění určité podmínky.

Podíl na likvidačním zůstatku je společníkům vyplácen v penězích, nestanoví-li společenská smlouva nebo dohoda společníků jinak (§ 37 odst. 1 věta za středníkem ZOK). „*Výplata likvidačního zůstatku může být provedena i v jiné měně, než ve které se účtuje v účetní závěrce schválené společně s konečnou zprávou a návrhem na použití likvidačního zůstatku.*“²²⁴ To může ostatně také založit zvláštní druh podílu, pokud se bude pravidlo výplaty podílu na likvidačním zůstatku v jiné měně vztahovat jen k některým podílům.

Společníci se mohou dohodnout i na tom, že jim podíl na likvidačním zůstatku nebude vyplácen v penězích, nýbrž v naturální podobě, a to např. ve formě nemovité věci, kterou společník do společnosti vložil jako předmět nepeněžitého vkladu²²⁵ nebo v podobě jakýchkoliv věcí tvořících majetek společnosti, které se v průběhu likvidace nepodařilo zpeněžit. Společníci tak jako podíl na likvidačním zůstatku mohou v případě špatné likvidity majetku společnosti získat alespoň nějakou majetkovou hodnotu.²²⁶

Nabízí se otázka, zda je tedy možné, aby byl společníkovi formou podílu na likvidačním zůstatku navrácen předmět jeho vkladu. Podle ustanovení § 16 odst. 1 ZOK totiž společník po dobu trvání obchodní korporace ani po jejím zrušení právo na vrácení předmětu vkladu nemá, přičemž „*dobou trvání obchodní korporace je nutno rozumět ve smyslu § 118 OZ období, kdy má obchodní korporace právní osobnost, tj. období od svého vzniku*²²⁷ *až do svého zániku*“²²⁸.²²⁹ Ačkoliv se dá dle gramatického výkladu této normy dojít k závěru, že se dané pravidlo bude vztahovat i na vrácení předmětu vkladu v rámci práva na podíl na likvidačním zůstatku, neboť

²²⁴ KUHN, Petr. K § 37 ZOK [Rozdělení likvidačního zůstatku]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 113, marg. č. 42.

²²⁵ PRAVDOVÁ, JOSKOVÁ, DVOŘÁKOVÁ, op. cit. sub 131, s. 74.

²²⁶ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 60.

²²⁷ Ustanovení § 126 odst. 1 OZ stanoví, že právnická osoba vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku.

²²⁸ Podle § 185 OZ zaniká právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku dnem výmazu z tohoto rejstříku.

²²⁹ KUHN, Petr. K § 16 [Vrácení předmětu vkladu]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 51, marg. č. 7.

okamžik uplatnění tohoto práva spadá do zmiňovaného období, P. Kuhn dochází k opačnému závěru, a to že ustanovení § 16 ZOK na právo na likvidační zůstatek nedopadá.²³⁰

3.2.1.5 Právo na vypořádací podíl

Právo na vypořádací podíl je považováno za jedno ze základních majetkových práv společníků. Podle ustanovení § 36 odst. 1 ZOK vzniká právo na vypořádací podíl při zániku účasti společníka v obchodní korporaci bez právního nástupce, ledaže jiný právní předpis stanoví jinak. Smyslem je poskytnout společníkovi majetkovou protihodnotu jako kompenzaci za zánik jeho účasti v obchodní korporaci jiným způsobem, než je převod či přechod podílu, a to za situace, kdy samotná obchodní korporace nezaniká.²³¹ „Majetkové vyrovnání má vyjadřovat míru zhodnocení či znehodnocení investice, kterou společník korporaci poskytl v podobě vkladu do základního kapitálu, a zároveň je majetkovým obrazem účasti společníka ve společnosti a jejích výsledků.“²³²

Situace, kdy účast společníka v obchodní korporaci zaniká bez právního nástupce a tomuto společníkovi tak vzniká právo na vypořádací podíl může nastat zejména v případě, kdy se společník rozhodne ze společnosti vystoupit podle § 164 odst. 1 ZOK, § 202 ZOK, § 207 odst. 4 ZOK nebo na základě dohody o ukončení účasti společníka podle § 203 ZOK. Účast společníka může být také ukončena nedobrovolně na základě rozhodnutí soudu o jeho vyloučení ze společnosti (§ 204 ZOK), případně se může společník sám dožadovat zrušení své účasti ve společnosti u soudu (§ 205 ZOK). K zániku účasti společníka ve společnosti bez právního nástupce může dojít také z důvodů předvídaných v § 206 odst. 1 ZOK.

Právo na vypořádací podíl naopak nevzniká v případě smrti či zániku společníka (§ 42 ZOK), nicméně dědic se následně může domáhat zrušení své účasti ve společnosti (§ 211 ZOK) a pak mu právo na vypořádací podíl náleží.

Stejně jako u předchozích práv spojených s podílem si lze položit otázku, zdali je možné v rámci modifikace práva na vypořádací podíl toto právo z obsahu podílu vyloučit. J. Pokorná nepovažuje právo na vypořádání za nezadatelné právo, které by nutně muselo být spojeno s každým podílem, a tudíž připouští existenci takového podílu, ve kterém nebude právo na vypořádací podíl obsaženo. Limitem přitom shledává účel, k němuž byla daná společnost

²³⁰ Ibid., s. 51, marg. č. 5.

²³¹ KUHN, Petr. K § 36 ZOK [Vypořádací podíl]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 104, marg. č. 1.

²³² POKORNÁ, Jarmila. K § 36 ZOK [Vypořádací podíl]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

založena. Právo na vypořádací podíl by tak bylo možné vyloučit v případě podílu ve společnosti, jež sleduje obecně prospěšný účel a jejím primárním cílem není dosažení zisku nebo jakéhokoliv majetkového prospěchu.²³³

Obecně byl však dosud v právní teorii přijímán názor, že právo na vypořádací podíl společníkům odebrat nelze. K. Eichlerová dříve uvedla, že takové ujednání by bylo v rozporu s dobrými mravy a z tohoto důvodu by bylo neplatné.²³⁴ Také J. Dědič a J. Lasák se k vyloučení práva na vypořádací podíl příliš nekloní, ovšem poznamenávají, že jako výjimku z pravidla si dokáží představit situaci, kdy vyloučení práva na vypořádací podíl bude proporcionálně vyváženo jiným právem. Pak by například v dané společnosti mohly existovat podíly druhu B, se kterými by právo na vypořádací podíl spojeno sice bylo, nicméně jeho výše by se rovnala nule, ovšem pouze za předpokladu, že na tento druh podílu již byly vyplaceny podíly na zisku nebo jiných vlastních zdrojích.²³⁵ Obdobně též P. Šuk a P. Čech dovozovali, že s ohledem na znění ustanovení § 36 odst. 2 ZOK, které připouští odchylku od pravidla určení výše vypořádacího podílu pouze tak, že musí jít o vhodný způsob, je možnost odebrání práva na vypořádací podíl vyloučena.²³⁶

Zlomovým bodem pro právní teorii by však mohlo být rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z poloviny roku 2021. Ten judikoval, že „*úprava v zákoně o obchodních korporacích nebrání tomu, aby se společníci dohodli na odchylné úpravě vypořádacího podílu, a to i takové, jež povede k nižší než zákonem upravené výši vypořádacího podílu.*“²³⁷ Výslovně přitom uvádí, že ve společnosti s ručením omezeným je možné se souhlasem dotčeného společníka sjednat i nulovou výši vypořádacího podílu.²³⁸ Stanovením nulové hodnoty vypořádacího podílu by prakticky došlo k vyloučení tohoto práva, ačkoliv by se dalo říci, že formálně by společníkovi právo na vypořádací podíl bylo zachováno, neboť by z podílu nebylo vyloučeno výslovným ujednáním ve společenské smlouvě, nýbrž jeho hodnota by se rovnala nule.

Bez ohledu na zmiňované rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR se osobně domnívám, že pokud lze vyloučit právo na podíl na zisku i právo na podíl na likvidačním zůstatku, je možné vyloučit i právo na vypořádací podíl. Svou povahou se v podstatě právo na vypořádací podíl ztotožňuje

²³³ Ibid.

²³⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLIOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 323.

²³⁵ DĚDIČ, LASÁK, op. cit. sub 128, s. 45-46.

²³⁶ ČECH, ŠUK, op. cit. sub 7, s. 271.

²³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2711/2019.

²³⁸ Takové řešení připouští mj. i Důvodová zpráva k ZOK s odůvodněním, že zákon neklade žádné limity pro stanovení odchylky pro určení výše vypořádacího podílu.

s právem na podíl na likvidačním zůstatku, jen se neuplatní po zrušení společnosti, ale za jejího trvání. Pokud tedy připustíme, že se jedná o natolik obsahově příbuzná práva, měly by pro ně platit i stejné principy.²³⁹ Argumentovat by se dalo shodně jako v případě práva na podíl na likvidačním zůstatku tím, že odebráním práva na vypořádací podíl nedochází nikterak do zásahu práv věřitelů společnosti ani jiných společníků. Zároveň, jak uvádí D. Lála, odebrání práva na vypořádací podíl nebrání společníkovi ani v účasti na životu společnosti.²⁴⁰ Zákon o obchodních korporacích navíc výslovně odebrání práva na vypořádací podíl nezakazuje. Na druhou stranu je potřeba brát v úvahu fakt, že společník ukončením své účasti ve společnosti přichází o možnost řízení společnosti a investice, které do společnosti dříve vložil, což lze vnímat jako výrazný zásah do ekonomické svobody společníka.²⁴¹ Nicméně, obzvláště se zřetelem k souhlasu dotčeného společníka s takovým ujednáním, které by právo na vypořádací podíl vylučovalo, lze předpokládat, že by takové pravidlo nebylo v rozporu s dobrými mravy či jinými korektivy a bylo by možné jej obecně připustit.

I u práva na vypořádací podíl dává zákon o obchodních korporacích společníkům prostor (ba dokonce upřednostňuje jejich autonomii vůle) pro to, aby si ve společenské smlouvě sjednali způsob určení výše vypořádacího podílu odchylně od zákona podle vlastních pravidel. Kompenzační funkce vypořádacího podílu tak může být společenskou smlouvou posílena, nebo naopak potlačena. Limitem pro způsob určení výše vypořádacího podílu je vhodnost způsobu tohoto určení, kdy vhodným způsobem se rozumí zejména takový způsob, který je poctivý a bezdůvodně neznevýhodňuje danou společnost či společníka.²⁴² Nejvyšší soud ČR pak v jednom ze svých rozhodnutí dovedl, že „*vypořádání mezi společníky musí být poctivé v tom smyslu, aby hodnota vypořádacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti skončila, odpovídala hodnotě majetku připadajícího na jeho obchodní podíl.*“²⁴³ Vhodnost zvoleného způsobu určení výše vypořádacího podílu je zásadní, neboť v opačném případě by se jednalo o neplatné ujednání společenské smlouvy. Zároveň je nutné, aby zvolený způsob byl jednoznačný a dobře určitelný a byly tak splněny základní požadavky obecně kladené na právní jednání. Neurčité stanovení způsobu určení výše vypořádacího podílu ve společenské smlouvě

²³⁹ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 170.

²⁴⁰ Ibid., s. 171.

²⁴¹ Ibid.

²⁴² KUHN, Petr. K § 36 ZOK [Vypořádací podíl]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 104, marg. č. 3.

²⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 752/2011.

(byl-li by ujednán např. tak, že výše vypořádacího podílu se určí na základě účetnictví) by vedlo ke zdánlivosti takového ujednání (§ 553 odst. 1 OZ).²⁴⁴

Společníci se ovšem mohou také rozhodnout, že možnosti sjednání si vlastního způsobu určení výše vypořádacího podílu nevyužijí, a ponechají jej na zákonné úpravě. V takovém případě je nutno vycházet z dikce ustanovení § 36 odst. 3 ZOK, podle kterého se *„vypořádací podíl stanoví ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci, a to z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci, což neplatí, liší-li se podstatně reálná hodnota majetku společnosti od jeho ocenění v účetnictví. V takovém případě se při určení vypořádacího podílu vychází z reálné hodnoty majetku snížené o výši dluhů vykázaných v účetní závěrce podle věty první.“* Podle § 36 odst. 4 ZOK je pak vypořádací podíl určen poměrem podílů společníků ve společnosti. Výše vypořádacího podílu se tedy odvozuje od hodnoty dané společností a poměru, kterým se společník na hodnotě podílel. Jestliže však při stanovení výše vypořádacího podílu z účetní závěrky vyplývá, že výše vlastního kapitálu je v hrubém nepoměru ke skutečné (tržní) hodnotě čistého obchodního majetku společnosti, je potřeba k tomu při stanovení vypořádacího podílu přihlídnout.²⁴⁵

Mimo vyloučení práva na vypořádací podíl, resp. stanovení jeho hodnoty jako nulové, či vlastního způsobu určení jeho výše na základě dohody společníků, je možné uvažovat, že vznik práva na vypořádací podíl lze obdobně jako u práva na podíl na zisku či na likvidačním zůstatku podmínit splněním určitých podmínek či plynutím času.²⁴⁶

Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, pokud společenská smlouva či dohoda společníků nestanoví jinak (§ 36 odst. 5 ZOK). Lze tak uvažovat i tom, že by vypořádací podíl byl vyplacen v jiné měně, případně v naturální podobě jako např. ve formě výrobků dané společnosti.

3.2.2 Modifikace povinností spojených s podílem

Nejen úpravou práv společníků lze vytvářet jednotlivé druhy podílů. Další možností, jak zvláštní druh podílu ve společnosti s ručením omezeným založit, je modifikace povinností spojených s podílem.

²⁴⁴ HEINZEL, Martin, JANČAR, Tomáš. Vypořádací podíl v s. r. o. po novele zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2022, č. 1, s. 23-28.

²⁴⁵ In op. cit. sub 243.

²⁴⁶ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 172.

Některé povinnosti společníkům ukládá přímo zákon, u některých naopak dává prostor jejich vůli, zda se tyto povinnosti na základě vzájemné dohody rozhodnout s podílem spojit. V následujících kapitolách bude věnován prostor povinnosti loajality jakožto základní povinnosti společníků, příplatkové povinnosti a zákazu konkurence společníků.

3.2.2.1 Povinnost loajality

Povinnost loajality bývá často označována za nejvýznamnější povinnost společníků ve vztahu k obchodní korporaci. Dá se říci, že povinnost loajality představuje základní východisko všech ostatních povinností, které společníkům z účasti v obchodní korporaci plynou (což je názor, který se promítl i do judikatury Nejvyššího soudu²⁴⁷), a zároveň, jak uvádí S. Černá, je „výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti akcionáře (společníka) vůči společnosti.“²⁴⁸ Funkce povinnosti loajality však nemusí být pouze interpretační, nýbrž také regulační (pro případ, kdy pro určité jednání či opomenutí neexistuje pozitivní právní úprava) nebo derogační (v případě, kdy sice existuje přímá právní úprava pro určité jednání či opomenutí, ale posouzení tohoto chování podle takové normy by mohlo vést k nespravedlivému či nemravnému rozhodnutí).²⁴⁹

Pojem povinnosti loajality zákon o obchodních korporacích nikterak nevynechává. Její základ lze především hledat v základních principech smluvního práva²⁵⁰, částečnou definici pak můžeme najít v první větě § 212 odst. 1 OZ, podle kterého se člen korporace přijetím členství v této korporaci zavazuje vůči ní chovat čestně a zachovávat její vnitřní řád. Jak však deklaroval Nejvyšší soud ČR, „povinnosti společníka nemusí vyplývat pouze ze zákona, společenské smlouvy či jiných ‚listin‘, ale též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popř. z jiných právních skutečností.“²⁵¹

V právní teorii je povinnost loajality zpravidla chápána jako „povinnost brát ohled na zájmy společnosti i ostatních společníků a ve výjimečných případech tyto zájmy aktivně podporovat.“²⁵² Ve vertikální rovině, tedy ve vztahu společníka ke korporaci, v sobě povinnost

²⁴⁷ V rozsudku ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006 Nejvyšší soud přímo uvádí: „...teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností.“

²⁴⁸ ČERNÁ, Stanislava. Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl, Praha: ASPI, 2006, s. 186.

²⁴⁹ DVOŘÁK, Tomáš. K § 212 OZ [Loajality člena korporace]. In Komentář k OZ Wolters Kluwer.

²⁵⁰ Zejména pak v zásadě dobrých mravů a principu *neminem laedere*.

²⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005.

²⁵² JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9, s. 259-267.

loajality zahrnuje aktivní a pasivní složku, kdy obsah pasivní složky tvoří povinnost společníka nezneužívat svých práv k újmě společnosti (tedy zejména zdržet se takového jednání, které by mohlo mít negativní vliv na činnost společnosti a které je způsobilé ji poškodit, a to jak ve vztahu ke třetím osobám, tak ve vztahu ke společníkům²⁵³), a obsah aktivní složky je pak představován aktivním jednáním společníka, tj. povinností přispívat k naplňování cílů dané korporace.²⁵⁴

Jak píše P. Čech, „*intenzita povinnosti loajality a její konkrétní projevy se mění v závislosti na velikosti podílu, formě společnosti a dalších faktorech, jako je např. počet společníků v dané společnosti, jejich vzájemné vazby apod. Čím užší jsou jejich vzájemné vazby, tím je třeba klást vyšší nároky na loajalitu vůči sobě navzájem i vůči společnosti. Ve společnostech, ve kterých vztahy mezi společníky nehrají takovou roli, např. kde se společníci osobně ani neznají, intenzita povinnosti významně klesá. Povinnost loajality tak nabývá na síle v osobních společnostech, a naopak nejméně intenzivněji se projevuje v akciových společnostech s široce rozptýlenou akcionářskou strukturou. Společnost s ručením omezeným pak stojí mezi oběma póly. I tady nicméně intenzita povinnosti roste s klesajícím počtem společníků a rostoucí mírou jejich vlivu na řízení společnosti.*“²⁵⁵ Uvedená stať tak potvrzuje, že povinnost loajality neexistuje pouze ve vertikální rovině, tedy ve vztahu společník-společnost, nýbrž je potřeba ji chápat i v rovině horizontální, tj. ve vztahu společníka k ostatním společníkům. Existenci povinnosti loajality mezi společníky již ostatně potvrdila nejen česká, ale i zahraniční judikatura, ačkoliv dříve byla dovozována spíše jen jako povinnost společníků vůči společnosti, tedy v rovině vertikální. Například rakouský Nejvyšší soudní dvůr se v jednom svém rozhodnutí zabýval povinností loajality mezi dvěma společníky, kdy následně dospěl k závěru, že společníci musí navzájem zohledňovat své zájmy, a to i např. při hlasování na valné hromadě.²⁵⁶ Obdobně se vyjádřil i německý Spolkový soudní dvůr v případě Lynotype²⁵⁷, kde taktéž dovedl povinnost loajality, tentokrát ve vztahu většinového akcionáře vůči menšinovým. Později tentýž soud v případě Girmes²⁵⁸ dokonce deklaroval existenci povinnosti loajality menšinového akcionáře vůči akcionáři většinovému, resp. dalším menšinovým akcionářům.²⁵⁹

²⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009.

²⁵⁴ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 325-326.

²⁵⁵ ČECH, Petr. K povinnosti loajality společníka vůči společnosti a ostatním společníkům. In PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal a kol. Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva. Karolinum, Praha, 2009, s. 54 až 70.

²⁵⁶ Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 18.2.2021, sp. zn. OGH 6 Ob 155/20t.

²⁵⁷ Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 1.2.1988, sp. zn. II ZR 75/87.

²⁵⁸ Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora dne 20.3.1995, sp. zn. II ZR 205/94.

²⁵⁹ JOSKOVÁ 2011, op. cit. sub 252.

Dnes je tak již nepochybné, že povinnost loajality je společník povinen zachovávat nejen vůči společnosti, ale také ve vztahu k ostatním společníkům. Zároveň by sama společnost měla zachovávat určitou loajalitu vůči svým společníkům, ač tato nebude v praxi aplikována tak často.²⁶⁰

Je však možné povinnost loajality jakkoliv modifikovat či dokonce odebrat, jedná-li se o nejzásadnější povinnost společníků představující základ pro všechny ostatní povinnosti, a vytvořit tímto způsobem zvláštní druh podílu? Co se týče zúžení či rozšíření povinnosti loajality, domnívám se, že by jen stěží bylo možné konkrétně ve společenské smlouvě stanovit, co je či naopak není obsahem povinnosti loajality a které dílčí povinnosti s ní spojeny budou či nebudou. Naopak povinnost loajality slouží jako důležitý regulativ právě pro to, že zakladatelské právní jednání nemůže pokrýt všechny potenciální situace, které mohou v budoucnu za trvání společnosti nastat, a z tohoto důvodu je důležité, aby existoval určitý korektiv chování, jenž se vždy v dané situaci konkretizuje.²⁶¹ Jak uvádí T. Dvořák, „*povinnost loajality má zcela zjevně komplexní povahu a její parcelování na dílčí komponenty není dosti dobře možné ani smysluplné.*“²⁶² Povinnost loajality by tak dle mého měla být vymezována a chápána co nejdříve právě proto, aby vždy mohla sloužit jako nástroj, za pomoci něž je možné regulovat vztahy ve společnosti a situace, které nejsou upraveny pozitivní právní úpravou. Na druhou stranu neurčitost tohoto pojmu bude představovat jistý nedostatek, neboť s ní bude nevyhnutelně spojena právní nejistota. „*Povinnost loajality by proto měla být uplatňována v úzkém okruhu odůvodněných případů, a to při zohlednění konkrétní situace, struktury společnosti a charakteru dotčeného práva.*“²⁶³

Povinnost loajality společníků, zejména pak ve vztahu ke společnosti, ovšem nelze považovat za neomezenou. Nejvyšší soud ČR se například zabýval otázkou, zdali je možné z principu loajality společníka dovodit jeho další povinnosti, v tomto případě konkrétně povinnost uzavřít se společností smlouvu potřebnou pro naplnění účelu jejího předmětu podnikání.²⁶⁴ Dospěl k závěru, že „*pouze z principu loajality nelze dovozovat povinnost společníka přenechat společnosti ze svého majetku určitou věc, právo či jinou majetkovou hodnotu, byť by byly*

²⁶⁰ JOSKOVÁ 2011, op. cit. sub 252

²⁶¹ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 199.

²⁶² DVOŘÁK, Tomáš. K § 212 OZ [Loajality člena korporace]. In Komentář k OZ Wolters Kluwer.

²⁶³ JOSKOVÁ 2011, op. cit. sub 252

²⁶⁴ Konkrétně měla společnost vzniknout škoda tím, že s ní společník neuzavřel sublicenční smlouvu (uzavření sublicenční smlouvy však bylo vázáno na podmínku, jež nebyla splněna) a společnost tak nemohla poskytnout své služby, čímž přišla o zisk. Společnost a její společník zároveň podnikali ve stejném předmětu podnikání a společnost tak měla zato, že v důsledku neuzavření sublicenční smlouvy přijde zároveň o část své klientely.

*potřebné pro podnikání společnosti,*²⁶⁵ a uzavřel, že v daném případě společníkovi kontraktační povinnost z titulu povinnosti loajality nevzniká. S ohledem na uvedené tak soudím, že to, zda společníkovi vzniká dílčí povinnost plynoucí z principu loajality musí být posuzováno na základě konkrétní situace. Společníkům tudíž nemohou být přiznávány jakékoliv povinnosti automaticky pouze s odkazem na uplatnění povinnosti loajality.

Co se týče vyloučení povinnosti loajality, právní teorie se touto otázkou příliš nezabývá. Může tomu tak být i z toho důvodu, že princip loajality je považován za toliko základní prvek účasti společníka v obchodní korporaci, že si jen málokdo dokáže představit situaci, kdy by povinnost loajality s podílem nebyla vůbec spojena. D. Lála poukazuje na to, že v případě absence povinnosti loajality by společnost např. nebyla vhodně řízena, neboť směřování společnosti, které určitý společník považuje za vhodné, nemusí nutně znamenat, že bude vhodné i pro společnost a ostatní společníky. Společnost by tak byla řízena v zájmu společníka s rozhodujícím vlivem, čímž by mohlo docházet k porušování zájmů ostatních společníků a také věřitelů.²⁶⁶

Důsledek, jenž zmiňuje D. Lála (či obecně zneužívání práv ze strany společníků), je však pouze jedním z negativních aspektů, na které by absence povinnosti loajality společníků dopadala. Lze si například představit i situaci, kdy by společník o korporaci šířil nepravdivé informace, což by ji následně mohlo značně poškodit (zejména ve vztahu ke třetím osobám a věřitelům) nebo situaci, kdy by společník mohl vyvíjet tlak na členy orgánů korporace tak, aby jednali k její újmě. Takové jednání je bezpochyby nežádoucí a povinnost loajality se jeví jako vhodný prostředek, jak mu předcházet.

Závěrem třeba dodat, že povinnost loajality členů obchodní korporace (někdy též označována jako *korporační loajalita*) je nutné odlišovat od loajality členů volených orgánů právnické osoby. Ti musejí vždy upřednostňovat zájmy dané korporace před zájmy vlastními, zatímco pro členy korporace tato povinnost obecně neplatí. Korporační loajalita tak má nepochybně nižší intenzitu než loajalita členů volených orgánů soukromých korporací.²⁶⁷

²⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014.

²⁶⁶ LÁLA, op. cit. sub 153, s. 200.

²⁶⁷ LASÁK, Jan. K § 212 OZ [Vztahy korporace a člena]. In Komentář k OZ C. H. Beck, s. 838, marg. č. 2.

3.2.2.2 Příplatková povinnost

Jako příplatková povinnost je označována povinnost společníka vložit do společnosti příplatek mimo základní kapitál a přispět tak na vytvoření vlastního kapitálu společnosti. Poskytnutý příplatek může sloužit zejména jako nástroj k dočasnému překonání nepříznivé hospodářské situace společnosti a k financování jejího chodu (např. k výplatě mezd zaměstnanců, nákupu zboží apod.), aniž by společnost musela využít úvěrů, na které mnohdy třeba ani nedosáhne, nebo jiných cizích zdrojů. Výhodou je oproti ostatním způsobům financování v tomto případě především rychlost a jednoduchost procesu a také nízká nákladovost. Vzhledem k tomu, že příplatek mimo základní kapitál slouží zejména k posílení vlastního kapitálu společnosti, stává se jeho součástí a zároveň také majetkem společnosti.²⁶⁸ Považuji za důležité zmínit, že ačkoliv příplatek poskytuje společník nad svůj vklad, jeho podíl ani výše vkladu se nijak nemění, a tudíž nedochází ani k posílení postavení tohoto společníka.

Zákon o obchodních korporacích rozlišuje nedobrovolný příplatek poskytovaný povinně na základě společenské smlouvy a rozhodnutí valné hromady podle § 162 ZOK a příplatek dobrovolný poskytovaný na základě dohody společnosti s konkrétním společníkem podle § 163 ZOK.

Předpokladem pro poskytnutí nedobrovolného příplatku je úprava příplatkové povinnosti ve společenské smlouvě a následné rozhodnutí valné hromady o uložení povinnosti příplatku společníkům (§ 162 odst. 1 ZOK). Ve společenské smlouvě musí být zároveň stanovena výše částky, kterou příplatky ve svém souhrnu nesmí překročit (§ 162 odst. 2 ZOK). Výše takto poskytovaných příplatků je pak dispozitivně stanovena na základě poměru podílů jednotlivých společníků (§ 162 odst. 3 ZOK).

Oproti tomu dobrovolný příplatek může společník společnosti poskytnout kdykoliv, a to i tehdy, pokud není příplatková povinnost ve společenské smlouvě výslovně upravena. Podmínkou je pouze předchozí souhlas jednatele společnosti s poskytnutím příplatku (§ 163 odst. 1 ZOK).

V právní teorii všeobecně nepanují pochyby o tom, že by ve společnosti s ručením omezeným nebylo možné vytvořit zvláštní druh podílu, se kterým by byla spojena právě příplatková

²⁶⁸ SCHWARZ, Volodymyr. Příplatek mimo základní kapitál společnosti – jak funguje a k čemu slouží?. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 24.10.2019 [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/priplatek-mimo-zakladni-kapital-spolecnosti-jak-funguje-a-k-cemu-slouzi-110127.html>.

povinnost, aniž by v téže společnosti nemohly existovat další podíly bez této povinnosti. J. Pokorná například uvádí, že ačkoliv příplatkovou povinnost nepovažuje nutně za součást základního podílu, mohla by tvořit součást jen některých podílů, což by pak mohlo být i kompenzováno např. zvýšeným podílem na zisku spojeným s daným druhem podílu.²⁶⁹ Zároveň poukazuje na znění poslední věty v § 162 odst. 2 ZOK, podle které má společenská smlouva určit, zda a s jakými podíly je příplatková povinnost spojena. Z tohoto dovozuje, že příplatkovou povinnost je možné spojit jen s některými podíly, které by ve výsledku mohly tvořit samostatný zvláštní druh. Také K. Eichlerová připouští, že „*není vyloučeno, aby příplatkovou povinností byly zatíženy jen některé podíly, existuje-li ve společnosti více druhů podílů.*“²⁷⁰ Obdobně i B. Havel má za to, že zákon nebrání, aby byl vytvořen druh podílu, se kterým bude spojena povinnost příplatku a dodává, že existenci dobrovolného příplatku lze založit i společenskou smlouvou pro všechny společníky, aniž by se jednalo o zvláštní druh podílu.²⁷¹

3.2.2.3 Zákaz konkurence

Zákaz konkurence ve společnosti s ručením omezeným upravuje zákon o obchodních korporacích výslovně pouze pro jednatele, případně členy dozorčí rady (§ 201 odst. 5 ZOK), a to dispozitivně v § 199 ZOK. Před účinností novely ZOK, tedy před 1.1.2021, však byla v zákoně o obchodních korporacích explicitně zakotvena možnost, aby společenská smlouva rozšířila zákaz konkurence také na společníky.²⁷²

V již dříve zmiňovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR tento soud potvrdil, že zákaz konkurence společníka nestíhá *ex lege*, a proto, neurčí-li společenská smlouva jinak, může společník podnikat ve stejném či obdobném oboru jako „jeho“ společnost.²⁷³ Zákaz konkurence tedy společníkům neukládá přímo zákon, nýbrž je třeba jej případně založit právě úpravou ve společenské smlouvě nebo samostatnou vedlejší dohodou. Navzdory tomu, že aktuální znění zákona o obchodních korporacích výslovně možnost rozšíření zákazu konkurence na společníky neupravuje, právní teorie s odkazem na § 171 odst. 2 ZOK dovozuje, že se

²⁶⁹ POKORNÁ, Jarmila. K § 162 ZOK [Rozsah příplatku]. In Komentář k ZOK Wolters Kluwer.

²⁷⁰ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 329.

²⁷¹ HAVEL, Bohumil. K § 163 ZOK [Dobrovolný příplatek]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 390, marg. č. 8.

²⁷² Tato možnost byla stanovena v § 199 odst. 4 ZOK, který byl následně novelou zrušen.

²⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014.

souhlasem takto dotčených společníků nebude nic bránit tomu, aby se i bez přímého zákonného ustanovení mohl zákaz konkurence vztahovat taktéž na ně.²⁷⁴

Co je obsahem zákazu konkurence společníka, resp. jaké činnosti jsou konkrétně pro společníky zakázané, by měla optimálně stanovit společenská smlouva. Pokud tak společenská smlouva neučiní, je třeba vycházet ze zákazu konkurence, jak je zákonem upraven pro jednatele v § 199 ZOK.²⁷⁵ Zákaz konkurenčního jednání vztahující se na společníky ovšem může být upraven i jinak, než je tomu v případě členů volených orgánů. Může být užší nebo naopak širší, či se může vztahovat i na jiné oblasti.

Zákaz konkurence lze spojit se všemi podíly ve společnosti s ručením omezeným nebo pouze s některými z nich. V takovém případě by podíl, se kterým by byl zákaz konkurence spojen, tvořil zvláštní druh. „*Jsou-li společníci povinni dodržovat zákaz konkurence, svědčí to o tom, že taková společnost s ručením omezeným má osobnější charakter.*“²⁷⁶

3.2.3 Zápis druhů podílů v obchodním rejstříku

Existence zvláštních druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným s sebou v praxi nese i určité související povinnosti. Takovou povinností je zcela jistě i zápis druhů podílů do obchodního rejstříku. Podle § 48 odst. 1 písm. j) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „**Zákon o veřejných rejstřících**“ či „**ZVR**“) se do obchodního rejstříku u společnosti s ručením omezeným zapíše mj. výše podílu každého společníka, název druhu podílu a popis práv a povinností s ním spojených alespoň s odkazem na společenskou smlouvu založenou ve sbírce listin, upravuje-li společenská smlouva více druhů podílů. Povinnost zápisu konkrétních druhů podílů a s nimi spojených práv a povinností do obchodního rejstříku, jsou-li obsaženy ve společenské smlouvě, vyplývá mimochodem také z judikatury Vrchního soudu v Praze.²⁷⁷

Právní teorie však nebyla vždy jednotná v tom, zda se má do obchodního rejstříku druh podílu zapisovat vždy (tedy pokud jsou ve společnosti pouze základní podíly), nebo pouze v případě,

²⁷⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. K § 199 ZOK [Zákaz konkurence]. In Komentář k ZOK C. H. Beck, s. 527, marg. č. 6.

²⁷⁵ KAJNAR, op. cit. sub 23, s. 104.

²⁷⁶ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ a kol., op. cit. sub 13, s. 330.

²⁷⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. října 2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014.

kdy ve společnosti existují různé druhy podílů.²⁷⁸ Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu ČR ve svém výkladovém stanovisku ze dne 13.1.2016, sp. zn. Cpjn 2014/2015, řešilo otázku, zda je nutné do obchodního rejstříku zapisovat údaj o tom, že ve společnosti existují pouze podíly základní. „Dovodilo, že povinnost zapsat do obchodního rejstříku tento údaj vzniká teprve tehdy, pokud společnost vydala i jiné než základní podíly.“²⁷⁹ Pokud tedy společnost nevydá jiné než základní podíly, nemusí tento údaj do obchodního rejstříku zapisovat a jeho absence bude vyložena právě tak, že se v dané společnosti vyskytují pouze podíly základní. Naopak pokud společenská smlouva připouští existenci podílů různého druhu, je nutné tyto do obchodního rejstříku zapsat, a to včetně podílů základních.

Jednotlivé druhy podílů by pak měly být řádně označeny. Toto označení může být vyjádřené slovy, a to buď jednoslovně (např. *prioritní podíl*) či víceslovně (např. *podíl s násobnou hlasovací silou*), čísly (např. *podíl 1*) nebo písmeny (např. *podíl A*), případně podle typu společníka, kterému je určen (např. *investorský podíl*). Název podílu může být také fantazijní, kdy by ovšem takové označení podílu nemělo působit klamavě (bylo by např. nevhodné nazývat prioritním podílem takový podíl, se kterým by byla spojena pouze určitá povinnost).²⁸⁰ M. Šebestová uvádí, že v případě slovního označení bude druh podílu pravděpodobně nejčastěji označen podle jeho hlavní výhody či nevýhody. Dodává, že problémem by však mohla být situace, kdy bude v jednom druhu podílu kumulováno několik práv či povinností, resp. výhod či nevýhod.²⁸¹ Označení podílu zapisované do obchodního rejstříku by zároveň mělo korespondovat s jeho označením ve společenské smlouvě.

Dalším požadavkem na zápis údajů do obchodního rejstříku souvisejících s podílem je vymezení práv a povinností spojených s jednotlivými druhy podílů. Pro účely tohoto zápisu není nutné v obchodním rejstříku uvádět vyčerpávající výčet práv a povinností (ačkoliv i tato varianta je přípustná), nýbrž postačí odkaz na příslušné ustanovení společenské smlouvy založené ve sbírce listin, jak ostatně vyplývá z § 48 odst. 1 písm. j) ZVR. Jedná-li se o základní podíl, není třeba práva a povinnosti s ním spojené zapisovat ani s odkazem na společenskou

²⁷⁸ DĚDIČ, Jan. K § 48 ZVR [Doplňující skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku]. In DĚDIČ, Jan, HAVEL, Bohumil, JINDŘICH, Miloslav, ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 125.

²⁷⁹ ČECH, Petr. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti ve třetím roce své účinnosti: Druhy podílů/akcií a jejich zápis do obchodního rejstříku. *Metodické aktuality Svazu účetních*, 2016, č. 7. Praha: Svaz účetních, 2016, s. 37.

²⁸⁰ ČECH, Petr. Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?. *Právní rádce* [online]. Publikováno 14.3.2014 [cit. 2022-06-26]. Dostupné z: <https://pravniRadce.ekonom.cz/c1-61838770-co-nove-ne-zapsat-do-obchodniho-rejstriku>.

²⁸¹ ŠEBESTOVÁ, op. cit. sub 121.

smlouvu, neboť společenská smlouva ve vztahu k základnímu podílu nemusí práva a povinnosti s ním spojené obsahovat.²⁸²

²⁸² DĚDIČ, op. cit. sub 278.

Závěr

Společnost s ručením omezeným je v dnešní době nejoblíbenější formou obchodní korporace. Její atraktivitu lze jistě spatřovat nejen v jejím charakteru, ale také v dispozitivní úpravě v zákoně o obchodních korporacích, díky které si mohou společníci upravit určité záležitosti podle svých potřeb. Jednou z možností, kde je ponechán prostor pro značnou realizaci autonomie vůle společníků, je úprava druhů podílů, které mohou v dané společnosti s ručením omezeným vzniknout. Protože však zákon o obchodních korporacích blíže nespécifikuje konkrétní druhy podílů, jež je možné ve společnosti s ručením omezeným vytvářet, bylo hlavním cílem této práce zodpovědět otázku, jaká práva a povinnosti společníků spojené s podílem lze modifikovat a jakým způsobem, aby právě tyto modifikace daly základ jednotlivým druhům podílů. Zároveň bylo snahou zodpovědět související otázky, jako je vymezení podílu jakožto pojmu a jeho obsahu, nebo vymezení limitů tvorby zvláštních druhů podílů, které zákonodárce taktéž opomíná blíže specifikovat. Ačkoliv dílčích závěrů bylo v této práci učiněno několik, v závěru této práce zmíním pouze ty z mého pohledu nejdůležitější.

Cílem první kapitoly bylo vymezit podíl jako obecný právní pojem včetně jeho obsahu. Jak uvádí zákon o obchodních korporacích v § 31, podíl představuje účast společníka v obchodní korporaci a práva a povinnosti z této účasti plynoucí. Bylo dovozeno, že ve srovnání s předchozí právní úpravou, tedy obchodním zákoníkem, nedošlo k žádné výrazné změně definice podílu. Obchodní zákoník jej pouze dříve v souvislosti s účastí ve společnosti s ručením omezeným označoval jako *obchodní podíl*.

Výraznou změnu však doznalo nazírání na podíl jakožto předmět právních vztahů. Zatímco ve světle starého občanského zákoníku byl podíl vnímán jako jiná majetková hodnota, nyní je považován za věc movitou nehmotnou (případně hmotnou, je-li podíl představován cenným papírem). Toto nové pojetí postavilo na jisto zejména otázky související s podílem a jeho dispozicí, neboť nyní lze přiměřeně aplikovat obecná ustanovení platící pro nakládání s věcmi.

V souvislosti s obsahem podílu pak byla vymezena jeho kvalitativní a kvantitativní stránka, kdy kvalitativní stránku představují jednotlivá práva a povinnosti, jež jsou s podílem spojené, a kvantitativní stránka naopak vyjadřuje míru účasti společníka na společnosti s ohledem na velikost podílu a zároveň určuje jeho hodnotu coby předmětu právních vztahů.

Druhá kapitola si kladla za cíl vymezit limity, které je vzhledem k široké autonomii vůle subjektů soukromoprávních vztahů nutné dodržovat při vytváření jednotlivých druhů podílů.

Jak bylo konstatováno, zákon o obchodních korporacích žádné obecné limity, jež by v tomto směru autonomii vůle omezovaly, nevymezuje, proto je odpověď na tuto otázku třeba hledat jinde. Z ustanovení § 1 odst. 2 OZ plyne, že limity omezující autonomii vůli osob soukromého práva jsou kogentní normy, dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob včetně práva na ochranu osobnosti. Jedná se však o neurčité právní pojmy, a proto bylo potřeba primárně tyto alespoň rámcově vymežit ve světle judikatury a právní teorie. Dá se říci, že se jedná o korektivy, jež by měly být obecně respektovány při modifikaci jakéhokoliv práva či povinnosti, přičemž v určitých případech bude nutné dodržet taktéž limity specifické pro konkrétní právo nebo povinnost, jsou-li dány, neboť nedodržení těchto limitů by vedlo k neplatnosti konkrétních ujednání ve společenské smlouvě.

Cílem třetí a stěžejní kapitoly zaměřené na jednotlivé druhy podílů bylo konečně zodpovědět otázku, jaká práva a povinnosti spojované s podílem mohou být různě modifikovány a jakým způsobem, resp. jaké konkrétní druhy podílů je pomocí jejich modifikace ve společnosti s ručením omezeným možné vytvořit. Předně byl zmíněn také základní podíl a jeho obsah, neboť, ačkoliv zákon o obchodních korporacích definuje základní podíl jako podíl, se kterým nejsou spojena žádná zvláštní práva a povinnosti, již blíže nespecifikuje, co je třeba těmito zvláštními právy a povinnostmi rozumět. S ohledem na různorodé názory právních teoretiků i odlišné přístupy v praxi (jak bylo demonstrováno na konkrétních společenských smlouvách náhodných společností s ručením omezeným) nelze dle mého úsudku jednoznačně s jistotou stanovit, která jednotlivá práva a povinnosti by měly být součástí základního podílu. Bude proto potřeba jeho obsah posuzovat vždy individuálně v rámci konkrétního znění společenské smlouvy, aby bylo jasné, jak je v dané společnosti základní podíl vymezen. Dovozeno nicméně bylo, že existují určitá práva společníků, která jim musí být zachována vždy bez rozdílu a která by tak měla být součástí všech druhů podílů, neboť v opačném případě by je za společníky šlo považovat jen stěží. Těmito právy jsou zejména právo účasti na valné hromady (a s tím související jednotlivá práva), právo na informace a právo podat společnickou žalobu.

Vzhledem k tomu, že zákon o obchodních korporacích neobsahuje taxativní výčet práv ani povinností, které je či naopak není možné různými způsoby modifikovat, omezila se tato práce na vybraná práva a povinnosti, a uvedené konkrétní druhy podílů, jež byly v práci zmíněny, je toliko nutné považovat pouze za příkladný, nikoliv úplný výčet možných variant. V souvislosti s vymezením konkrétních modifikovatelných práv a povinností pak byla pozornost zaměřena primárně na ty, jež bezprostředně souvisí s účastí společníků ve

společnosti. Lze však usuzovat, že vzhledem k dispozitivní úpravě bude přípustná též varianta, kdy zvláštní druh podílu bude tvořen úpravou práv a/nebo povinností s účastí na společnosti přímo nesouvisejících.

Jak vyplývá již ze struktury třetí kapitoly, mezi práva, která byla v rámci této práce podrobněji rozebírána, bylo zařazeno právo hlasovací, právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku a právo na vypořádací podíl, přičemž snahou bylo nastínit konkrétní možné modifikace těchto práv. Jednou z řešených otázek v souvislosti se zmiňovanými právy bylo také to, zda je možné tato práva z podílu zcela vyloučit. Ač zákon o obchodních korporacích takovou možnost prakticky neřeší, s ohledem na právní teorii a vyvozené závěry lze uzavřít, že všechna tato zmiňovaná práva lze při respektování daných limitů z obsahu podílu odebrat, i když v případě práva na vypořádací podíl názory nejsou zcela přesvědčivé. U práva hlasovacího navíc musí být dodržena podmínka existence alespoň jednoho podílu ve společnosti s ručením omezeným, se kterým bude toto právo spojeno. Zároveň, je-li u podílu hlasovací právo vyloučeno, musí s takovým podílem zůstat spojené alespoň právo na podíl na zisku či na likvidačním zůstatku.

Obecně lze u výše uvedených práv uvažovat o mnoha potenciálních modifikacích. Mimo zmiňované úplné vyloučení konkrétního práva je tak možné např. změnit jeho rozsah či intenzitu (např. podíl s násobnou hlasovací silou, podíl s rozdílným podílem na zisku či na likvidačním zůstatku), vázat jeho vznik na splnění určitých podmínek (např. podíl s podřízeným právem na zisku či likvidačním zůstatku, podíl s pevným podílem na zisku nebo podíl s odloženým právem na zisku) nebo spojovat s daným právem určitou výhodu/přednost (např. prioritní podíl, podíl s právem veta). U práva na podíl na likvidačním zůstatku bylo navíc dovozeno, že jeho modifikace lze vytvářet obdobně jako v případě práva na podíl na zisku.

Je však jisté, že zvláštní druhy podílů lze vytvářet mimo modifikací práv také modifikací povinností společníků. V rámci tohoto tématu byl věnován prostor zejména příplatkové povinnosti a zákazu konkurence společníků. Byla nastíněna také otázka povinnosti loajality, která představuje základní východisko všech ostatních povinností a kterou lze definovat jako povinnost společníků brát ohled na zájmy společnosti a ostatních společníků a ve výjimečných případech tyto zájmy aktivně podporovat. Povinnost loajality je tak nutno chápat ve dvou rovinách, a to v rovině vertikální, kdy se jedná o vztah mezi společníkem a společností, a zároveň v rovině horizontální, kdy jde o vztahy mezi společníky navzájem. Povinnost

vzájemné loajality mezi společníky byla navíc dovozena i zahraniční judikaturou, ačkoliv dříve byla v duchu právní teorie vnímána pouze v rovině vertikální.

V souvislosti s povinností loajality jsem si položila otázku, zda je možné tuto povinnost u některých společníků, resp. podílů, jakkoliv zúžit či vyloučit, jde-li o povinnost, jež vyplývá přímo ze zákona a zároveň zákon přímo nedává žádný prostor pro takovou možnost. Došla jsem k závěru, že vzhledem k charakteru této povinnosti a tomu, že představuje základ všech ostatních povinností společníků, ani jedna z uvedených variant nebude přípustná. Naopak by její obsah měl být co nejrozsáhlejší, aby mohla sloužit jako určitý regulativ pro veškeré potenciální situace, jež kolikrát nelze předvídat jak v zakladatelském právním jednání, tak ani ve vedlejších dohodách společníků, avšak je důležité tyto situace, nastanou-li, nějakým způsobem regulovat.

Bližší analýze byla podrobena příplatková povinnost a zákaz konkurence jakožto povinnosti, jež lze fakultativně spojit s podílem. Příplatková povinnost, ač ji lze založit již společenskou smlouvou, může vzniknout též dobrovolně na základě dohody společnosti s konkrétním společníkem, aniž by byla obsahem konkrétního podílu. Jak však bylo dovozeno, je obecně přípustné spojit příplatkovou povinnost pouze s některými podíly, které by následně tvořily samostatný druh.

Vztažení zákazu konkurence na společníky společnosti s ručením omezeným již sice aktuální znění zákona o obchodních korporacích výslovně jako možnost neuvádí, ovšem za předpokladu souhlasu dotčených společníků lze předpokládat, že nebude nic bránit tomu, aby právě s podíly těchto společníků byl zákaz konkurence spojen. Konkrétní rozsah by měla stanovit společenská smlouva s tím, že může být i užší či širší než zákaz konkurence vztahující se na členy volených orgánů.

Konečně bylo cílem zodpovědět otázku týkající se specifik zápisu druhů podílů do obchodního rejstříku. Jak stanoví zákon o veřejných rejstřících, zápis v obchodním rejstříku musí vždy obsahovat výši podílu každého společníka, název druhu podílu a popis práv a povinností s ním spojených, přičemž v případě, že ve společnosti existují pouze základní podíly, se tento údaj do obchodního rejstříku nezapisuje. Tato povinnost vzniká právě tehdy, kdy ve společnosti s ručením omezeným existují mimo základní podíly i podíly jiných druhů, které musí být náležitě označeny a zápis v obchodním rejstříku musí obsahovat údaje o právech a povinnostech, jež jsou s jednotlivými druhy podílů spojené.

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že vytyčené cíle diplomové práce se podařilo naplnit. Je však faktem, že vzhledem k flexibilní právní úpravě a prakticky nespočtu možných druhů podílů, jež lze potenciálně vytvářet, není v možnostech (nejen) této práce podat ucelený výklad o jejich druhovosti, resp. uvést všechny druhy podílů, jež mohou ve společnosti s ručením omezeným vzniknout. Nepochybně by určité nejasnosti dokázala odstranit konkrétnější právní úprava, ovšem je otázkou, zda by tato byla zejména z pohledu společníků společnosti s ručením omezeným žádoucí, obzvlášť byla-li by důsledkem určitá rigidita zákona o obchodních korporacích. Nezbyvá proto prozatím než se spolehnout na rozhodovací činnost soudů, jež snad alespoň do budoucna dokáže nastínit východiska některých, dosud neřešených, sporných otázek souvisejících s uvedeným tématem.

Seznam použitých pojmů a zkratk

ČR	Česká republika
Listina základních práv a svobod	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
ObčZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObchZ, obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OZ, občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZOK, zákon o obchodních korporacích	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
ZVR, zákon o veřejných rejstřících	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- ČECH, Petr a Petr ŠUK. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016. 360 s. ISBN 978-80-7273-177-0.
- ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl*. 1. vydání. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006. 360 s. ISBN 80-7357-164-1.
- ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana a PELIKÁNOVÁ, Irena. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5.
- HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana, DĚDIČ, Jan, JINDŘICH, Miroslav a kol. *Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 394 s. ISBN 978-80-7400-285-4. Dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. Díl první: obecná část. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. 436 s. ISBN 978-80-7552-187-3.
- HEJDA, Jan. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014. 280 s. ISBN 978-80-7263-870-3.
- KAJNAR, Tomáš. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným: (praktická příručka)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 192 s. ISBN 978-80-7502-188-5.
- LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 259 s. ISBN 978-80-7400-778-1.
- LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 2628 s. ISBN 978-80-7598-881-2. Dostupné též online z: www.aspi.cz.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. 2292 s. ISBN 978-80-7400-852-8. Dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek I, § 1-117*. Praha: Leges, 2013. 720 s. ISBN 978-80-87576-73-1.

- PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal a kol. *Nové jevy v právu na počátku 21. století. IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009. 423 s. ISBN 978-80-246-1687-2.
- POKORNÁ, Jarmila, LASÁK, Jan, KOTÁSEK, Josef a kol. *Obchodní společnosti a družstva*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2022. 514 s. ISBN 978-80-7400-867-2.
- PRAVDOVÁ, Markéta, JOSKOVÁ, Lucie a Eva DVOŘÁKOVÁ. *Nová společnost s ručením omezeným: právo - účetnictví - daně*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2021. 288 s. ISBN 978-80-271-3017-7.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1316 s. ISBN 978-80-7400-799-6. Dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 2321 s. ISBN 978-80-7400-108-6. Dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1-654)*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-656-6. 1624 s. Dostupné též online z: www.aspi.cz.

Seznam odborných článků

- ČECH, Petr. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti ve třetím roce své účinnosti: Druhy podílů/akcií a jejich zápis do obchodního rejstříku. *Metodické aktuality Svazu účetních*, 2016, č. 7. Praha: Svaz účetních, s. 4-45. ISSN 1211-4138.
- ČERNÁ, Stanislava. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. *Rekodifikace & praxe*, 2015, č. 12, s. 11-16. ISSN 1805-6822.
- DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Vlastnictví více podílů a druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným. *Bulletin Komory daňových poradců České republiky*, 2015, č. 3, s. 40-46. ISSN 1211-9946.
- ELIÁŠ, Karel. K pojetí dispozitivního práva v občanském zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2015, č. 9, s. 13-24. ISSN 1210-6348.

Seznam použitých internetových zdrojů

- AUSTIN, Debbie. How to understand the different types of shares & class of shares. Wellers Accountants [online]. Publikováno 26.7.2016 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: <https://www.wellersaccountants.co.uk/blog/how-to-understand-the-different-types-of-shares-class-of-shares#2>.
- BALABÁN, Pavel, ČÁP, Zdeněk, FALDYNA, František a kol. Obchodní zákoník: Komentář. Nakladatelství Wolters Kluwer [cit. 2022-3-12]. Dostupné z: www.aspi.cz.
- BERAN, Karel. Kdy je norma kogentní a kdy dispozitivní?. *Právní rozhledy*, 2009, č. 19, s. 685-692. Dostupné z: www.beck-online.cz.
- BASTLOVÁ, Michaela. Právo společníka na informace dle aktuální judikatury Nejvyššího soudu. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 10.6.2020 [cit. 2022-04-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-spolecnika-na-informace-dle-aktualni-judikatury-nejvyssiho-soudu-111289.html>.
- BUBELOVÁ, Kamila. Dobré mravy v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Právní fórum* [online]. Praha: Wolters Kluwer, 2010, č. 1 [cit. 2022-04-02]. Dostupné z: www.aspi.cz.
- ČECH, Petr. Co nově (ne)zapsat do obchodního rejstříku?. *Právní rádce* [online]. Publikováno 14.3.2014 [cit. 2022-06-26]. Dostupné z: <https://pravniRadce.ekonom.cz/c1-61838770-co-nove-ne-zapsat-do-obchodniho-rejstriku>.
- ČERNÝ, Pavol. Různé druhy podílů a akcií v kontextu corporate governance. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 9.8.2016 [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/ruzne-druhy-podilu-a-akcii-v-kontextu-corporate-governance-102365.html>.
- HEINZEL, Martin, JANČAR, Tomáš. Vypořádací podíl v s. r. o. po novele zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2022, č. 1, s. 23-28. Dostupné z: www.beck-online.cz.
- HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. Dostupné z: www.beck-online.cz.
- EICHLEROVÁ, Kateřina. Druhy a pluralita podílů – novinky v českém právu společnosti s ručením omezeným. *Rekodifikace & praxe* [online], 2015, č. 11, s. 12 a násl. [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: www.aspi.cz.
- GABRHELÍKOVÁ, Kateřina. Pravidla pro výplatu podílu na zisku po novele zákona o obchodních korporacích. [online]. Publikováno 19.2.2021 [cit. 2022-04-29].

- Dostupné z: <https://www.ppak.cz/pravidla-pro-vyplatu-podilu-na-zisku-po-novele-zakona-o-obchodnich-korporacich/>.
- IVIČIČOVÁ, Jitka. Aplikační problémy ve smluvním právu – část III. *Právní prostor* [online]. Publikováno 18.12.2017 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/aplikacni-problemy-ve-smluvnim-pravu-cast-iii>
 - JANEBA, Jiří. Dobré mravy. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 20.5.2002 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dobre-mravy-16941.html>
 - JANOŠEK, Vladimír. Podíly (akcie) s právem veta v českých korporacích. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 23.9.2021 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/podily-akcie-s-pravem-veta-v-ceskych-korporacich-113534.html>.
 - JOSKOVÁ, Lucie. Je ve společnosti s ručením omezeným možný podíl bez hlasovacího práva či práva na podíl na zisku?. *Obchodněprávní revue*, 2015, č. 9, s. 253-260. Dostupné z: www.beck-online.cz.
 - JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*, 2011, č. 9, s. 259-267. Dostupné z: www.beck-online.cz.
 - KRATOCHVÍLOVÁ, Kateřina. Změny v právu obchodních korporací pohledem Petra Čecha a Petra Šuka. *Právní rádce* [online]. Publikováno 9.9.2016 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://pravniradce.ekonom.cz/c1-65426810-zmeny-v-pravu-obchodnich-korporaci-pohledem-petra-cecha-a-petra-suka>
 - KŮSOVÁ, Zdeňka a Alena POKORNÁ MALACHOVÁ. *Podíl ve společnosti s ručením omezeným* [online]. Publikováno 14.11.2020 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: www.fulsoft.cz.
 - LUPTÁKOVÁ, Lucia. Za jakých podmínek lze rozdělit likvidační zůstatek společnosti odchylně od zákona. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 13.9.2016 [cit. 2022-05-29]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/za-jakych-podminek-lze-rozdelit-likvidacni-zustatek-spolecnosti-odchylne-od-zakona-102999.html>.
 - MELZER, Filip. Dispozitivní a kogentní normy v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 7, s. 253-260. Dostupné z: www.beck-online.cz.
 - NEŠETŘILOVÁ, Markéta a Václav VLK. Druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 12.1.2015 [cit. 2022-04-16]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/druhy-podilu-ve-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-96279.html>.

- PELIKÁN, Robert. Kogentní a dispozitivní ustanovení v novém zákonu o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 9, s. 246-250. Dostupné z: www.beck-online.cz.
- SCHWARZ, Volodymyr. Příplatek mimo základní kapitál společnosti – jak funguje a k čemu slouží?. *Epravo.cz* [online]. Publikováno 24.10.2019 [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/priplatek-mimo-zakladni-kapital-spolecnosti-jak-funguje-a-k-cemu-slouzi-110127.html>.
- SIVÁK, Jakub. Smlouvy uzavřené v rozporu s dobrými mravy. *Právní prostor* [online]. Publikováno 20.1.2016 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/smlouvy-uzavrene-v-rozporu-s-dobrymi-mravy>.
- Sněmovní tisk č. 207/0. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=207&CT1=0>.
- ŠEBESTOVÁ, Markéta. Některé sporné otázky týkající se druhů podílů v s. r. o. a jejich zápisu do obchodního rejstříku. Notářská komora ČR: *Ad notam* [online]. Publikováno 22.2.2016 [cit. 2022-04-16]. ISSN 1211-0558. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_295-nektere-sporne-otazky-tykajici-se-druhu-podilu-v-s-r-o-a-jejich-zapisu-do-obchodniho-rejstriku.
- ŠILHAVÝ, Vít. Podíly v kapitálových společnostech s různými právy na podíl na zisku [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://akhavelkova.eu/blog/detail/118/podily-v-kapitalovych-spolecnostech-s-ruznyimi-pravy-na-podil-na-zisku>.
- ŠUK, Petr. Kogentnost a dispozitivita korporátního práva – hledání hranic. Notářská komora ČR: *Ad Notam* [online]. Publikováno 30.9.2019 [cit. 2022-03-29]. ISSN 1211-0558. Dostupné z: https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_748-kogentnost-a-dispozitivita-korporatniho-prava-hledani-hranic.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz. Dostupné z: www.beck-online.cz.
- Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz. Dostupné z: www.beck-online.cz.

Seznam použitých právních předpisů

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

I. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.9.2017, sp. zn. 29 Cdo 5719/2016, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 10/2018, dostupné též online z: www.beck-online.cz
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.8.2007, sp. zn. 29 Odo 1216/2005, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 5/2008, dostupné též online z: www.beck-online.cz
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2012, sp. zn. 29 Cdo 3581/2010, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 16/2012, dostupný též online z: www.beck-online.cz
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 4/2005, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 29 Cdo 387/2016, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 1/2019, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2005, sp. zn. 33 Odo 1117/2003, publikovaný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, č. 3/2006, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2009, sp. zn. 33 Cdo 1371/2007, dostupný online z: www.beck-online.cz.

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2010, sp. zn. 25 Cdo 200/2008, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 13/2011, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 10. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1842/2000, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, č. 11/2003, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 30 Cdo 664/2002, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 27/2004, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.4.2020, sp. zn. 27 Cdo 2708/2018, dostupný online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3704/2009, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 13/2011, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 29 Cdo 1104/2016, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 2/2018, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017, publikované ve Sbírce civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 1/2020, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2711/2019, dostupné online z: www.nsoud.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 29 Cdo 752/2011, publikované ve Sbírce civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 14/2011, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 6/2008, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, č. 4/2016, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.1.2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005, publikované v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek, č. 4/2007, dostupné též online z: www.beck-online.cz.

II. Rozhodnutí Ústavního soudu ČR

- Nález Ústavního soudu ze dne 13.10.2004, sp. zn. III. ÚS 104/04, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, č. 35/2004, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Nález Ústavního soudu ze dne 28.1.2004, sp. zn. I. ÚS 546/03, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, č. 32/2004, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, publikované ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, č. 10/1998, dostupné též online z: www.beck-online.cz.
- Nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 635/09, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, č. 58/2010, dostupný též online z: www.beck-online.cz.
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 2700/15, publikovaný ve Sbírce nálezů a usnesení ÚS, č. 83/2016, dostupný též online z: www.beck-online.cz.

III. Rozhodnutí vrchních soudů ČR

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.3.2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009, dostupné online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn. 7 Cmo 269/2009, dostupné online z: www.beck-online.cz.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.10.2014, sp. zn. 7 Cmo 171/2014, dostupné online z: www.beck-online.cz.

IV. Zahraniční judikatura

- Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 18.2.2021, sp. zn. OGH 6 Ob 155/20t.
- Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 1.2.1988, sp. zn. II ZR 75/87.
- Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora dne 20.3.1995, sp. zn. II ZR 205/94.
- Rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 14.7.1954, sp. zn. II ZR 342/53.

Název diplomové práce, abstrakt a klíčová slova v českém jazyce

Druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným

Abstrakt

Převládající dispozitivní úprava v zákoně o obchodních korporacích dává značný prostor autonomii vůle jeho adresátům. Ti si tak mohou pro určité záležitosti, u nichž to zákon dovoluje, dohodnout vlastní úpravu práv a povinností, jak je tomu i v případě druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným, což je téma, kterému je věnována tato práce.

Zákon o obchodních korporacích umožňuje, aby společenská smlouva společnosti s ručením omezeným připustila vznik různých druhů podílů. Blíže však již nspecifikuje, jaké konkrétní druhy podílů je či naopak není možné vytvořit, ani nevymezuje limity, které je potřeba při jejich vytváření dodržet. Hlavním cílem této práce je proto vymezit, jaké jsou tyto limity pro vytváření jednotlivých druhů podílů ve společnosti s ručením omezeným a která práva a povinnosti spojená s podílem je možné různě modifikovat či zcela odebrat tak, aby právě takovou modifikací došlo k vytvoření zvláštního druhu podílu.

Práce je rozdělena celkem do tří hlavních kapitol a jejich podkapitol. První kapitola je věnována podílu ve společnosti s ručením omezeným jako obecnému pojmu, jeho obsahu a pojetí jakožto předmětu právních vztahů. Druhá kapitola je zaměřena na limity tvorby druhů podílů ve světle občanského zákoníku, kterými jsou zejména kogentní normy, dobré mravy, veřejný pořádek a právo týkající se postavení osob. Obsahem třetí, stěžejní kapitoly jsou pak jednotlivé druhy podílů, resp. jednotlivá práva a povinnosti, jejichž modifikací či úplným odebráním lze zvláštní druhy podílů vytvářet. Dílčí část této kapitoly je zaměřená také na problematiku základního podílu, tj. především jeho definici a práva a povinnosti tvořící jeho obsah. Zároveň je prostor věnován i tématu zápisu druhů podílů do obchodního rejstříku, neboť v praxi mohou vyvstat různé sporné otázky s tím související.

Klíčová slova: podíl, druhy podílů, společnost s ručením omezeným

Název diplomové práce, abstrakt a klíčová slova v anglickém jazyce

Types of shares in limited liability company

Abstract

Prevailing non-mandatory rules in the Business Corporations Act give considerable possibilities to the party autonomy of its addressees, so they can agree on their own regulation of rights and duties for certain matters, if the law allows it. Types of shares in limited liability company are one of those matters, which is also the topic this diploma thesis deals with.

In accordance with the Business Corporations Act, memorandum of association can admit formation of different types of shares in the limited liability company. However, this act does not specify in more detail which types of shares can be or can not be in limited liability company created or what the limits of its formation even are. The main aim of this diploma thesis is to determine those limits and also rights and duties connected to the share that are possible to be modified or excluded and whose modification can create individual different types of shares in limited liability company.

This diploma thesis consists of three main chapters which are further divided into subchapters. The first chapter is devoted to the share in limited liability company as a general legal term, its content and its delimitation as a subject of legal relationships. The second chapter is aimed at the limits determined by the Civil Code that must be observed during formation of different types of shares. Those limits are particularly mandatory rules, public order and the law concerning the status of persons. The subject matter of the third and pivotal chapter are individual rights and duties whose modification or full exclusion can form individual types of shares. Within this chapter there is also mentioned the concept of basic share, its definition and rights and duties presenting its content. Finally, one subchapter deals with the registration of types of shares in the Commercial Register, because in practise there can be many disputable issues related to this topic.

Key words: share, types of shares, limited liability company